

આવૃત્તિ ૧ સી

પ્રત ૧૦૦૦

સર્વ દક્ષ કર્તાને સ્વામીન

મૂલ્ય (કાચું પૃકું) રૂ. ૦-૧૬-૦

„ (પાકું પૃકું) રૂ. ૧-૪-૦

8 JUN 1984

મુદ્રક : દેશબ લ્હ. ચૌક

મુદ્રણસ્થાન : અગાધતા મુદ્રણશાળા મંદિર, ચાર રસ્તા, અમદાવાદ

સતગુરુને ચરણે

(ધાળ)

ઐવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો,
જેના શ્વાસે વહેતી પ્રભુની સતત સુગંધ ;
જેનાં સોચનમાં સરતાં તેજો બહાડનાં,
જેણે માયાને બાંધ્યા કાયાના બંધ :
ઐવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો । ૧

જેણે અંગે ચોળી ભરમ કરી સંસારની,
જેણે કંઠે ધાળ્યો મૃત્યુતણો મણિદાર ;
જેની પાવડીએ રજ સાગી સાતે સ્વર્ગની,
જેને પગલે પડતા ગોક્ષ તણા ચીતાર :
ઐવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો । ૨

જેણે જીત્યા છે કિલ્લા કાપાના કાટિધા,
 જેણે જીત્યા વાયુખાંધ્યા મનના મહેલ ;
 જીતીને જીતાડી જાણે જે પરમાત્મને,
 હીરો ઝળકાવે પથ્થરને પાડી પહેલ :
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો ! ૩

જેની ઉરગંગામાં અમૃત નિર્મળ નેહનાં,
 જેને મુખસાગર ગરજે પગપગ પ્રજુગાન ;
 જેનો આત્મા આતસ જેવો પાક ધમે સદા,
 જેનું જીવન રંક, પરંતુ વિચાર મહાન :
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો ! ૪

ધારે ત્યારે દેવ હિતારી દે જે સ્વર્ગથી,
 ધારે ત્યારે માનવ મર્ત્ય ચઢાવે સ્વર્ગ :
 એવા સતગુરુનો અદ્ભુત પારસમણિરુપર્ય હો,
 ફૂટો અમ મટીમાં પ્રજુજ્યોતિનાં ભર્ગ !
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ સરણું સાંપડો ! ૫

આલોપ

“સમરને શ્રીહરિ, એલ મમતા પરી,
લેને વિચારીને મૂળ તારું :
તું અલ્યા કોણ ને કોને વળગી રહ્યો,
વગર સમજે કરે મારું મારું.”

—શ્રી નરસિંહ મહેતા

ભૂતપંડમાં તમામ તત્ત્વજ્ઞાનનો સાર આ ઉપર ઉતારેલી ગુર્જર
આદિકવિ નરસિંહ મહેતાની ચાર પંક્તિઓમાં આવી ગયો છે.
અનાદિકાળથી માનવજાતિ પોતાના મૂળની જોજ ચક્ષાવી રહી છે,
અને અનંતકાળ સુધી એ જોજ ચાલુજ રહેશે. કવિઓ અને
તત્ત્વજ્ઞાનીઓ પૂર્વના હો કે પશ્ચિમના હો, પણ તેઓને આ આત્મ-
મંથનનો પ્રશ્ન સદાય અપૂર્વતામાં અને સનાતનતામાં ગુંચવતોજ
રહ્યો છે.

પ્રકૃતિ અને પુરુષની લીક્ષાથી ઉદ્ભવેલું આ ધ્વજાંડ ચાહે
તેટલું વિશાળ અને અનંત હો, પણ મનુષ્ય તેને પોતાની આંખની
કીકીમાં ને કદપનાના અણુમાં સમાવી દેવાની હામ બીડે છે. એ
લીક્ષાનું સૌન્દર્ય સદાય તેને આકર્ષી રહ્યું છે. તત્ત્વજ્ઞાનીઓ અને
વિજ્ઞાનીઓ પોતપોતાને માર્ગે એ સૌન્દર્યનું પૃથક્કરણ કરતા રહ્યા
છે, ત્યારે કવિઓ એ સૌન્દર્યનાં ગાન કરતા કરતા તેનું રહસ્ય
પોતાની કદપનાની અણીથી ઉકેલતા તેમાં પોતાના હૃદયભાવને
અનેકવિધ રેડે છે. જે સત્ય અંતરમાંથી જહાર પથરાયલું છે, તે
પાણું એવી રીતે અંતરમાંજ સમાય છે.

ભારતખંડની તમામ ભાષાઓની કવિતામાં દેવપૂજા, દેવકથા અને દેવરહસ્ય એ મુખ્ય વિષયો છે. આ દેશ પોતાના સંસાર કે સમાજની તમામ પ્રવૃત્તિઓને ધાર્મિક દૃષ્ટિથી જ જોતો અને દસતો આવ્યો છે, એટલે કવિતાના વિષયમાં પણ એ ધાર્મિકતા પ્રાધાન્ય જોગવે, એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. અને કવિ તો પયગમ્બર છે, પ્રભુનો સંદેશવાહક છે; એટલે તેના તો સંદેશબદ્ધમાં જી ધાર્મિકતા જાગે છે. માનવજાતિના જીડા અંતરોદ્ધાર કવિશ્રુષેજ રંગાઇ થડાઇને પ્રકાશ પામે છે, તો એ અંતરોદ્ધારનો જીડો રણકો કવિહૃદયમાં મહાજ આદોલન ઉત્પન્ન કરે છે. આ કાબ્યપુસ્તકનું આરંભનું પ્રસિદ્ધિકારણ બસ છે.

આ સંમહમાંનાં કાવ્યો-ભાગનો બધુ ભાગે ત્રીજ વેદનાકાળમાં લખાયાં હતાં, અને પ્રસંગવશાત્ એવાજ હર્મસંજોગે આ નાનો ‘આલાપ’ પણ પધારીમાં જ લખાય છે. એ કાવ્યોમાં મારા હૃદયમાં ઉદ્ભવેલા જીડામાં જીડા ભક્તિભાવનું મંથન થયલું છે, તેમજ મારા જીવનમાં થયેલા કેટલાક આધ્યાત્મિક અનુભવો એમાં સમાયેલા છે. એ કાવ્યોના સર્જનકાળનો આનંદ અનિર્વચનીય છે. નરસિંહ મહેતાને શ્રી કૃષ્ણનાં દર્શન થયાં હતાં, એ વાત અશ્રદ્ધવાન જગત નહીં માને, પણ એક ધડી એવાં પ્રભુદર્શન પામીને હું ધન્ય બન્યો હતો. એ ધડીનું આશુ વર્ણન “પધરામણી” કાવ્યમાં છે. એ આનંદનું કિમિત્ અમીગિંદુ વાચકના હૃદયમાં તેના પોતાના ધન્ય સંસ્કાર પણ જાગી શકશે, તો આ કાવ્યો પણ મહાજતા પામશે.

માર્ગદર્શક, મદ્રાસ,

અરેશ્વર ફરામજી ખમરદાર

તા. ૧૫ મી નવેમ્બર ૧૯૨૮

અનુક્રમણિકા

				પૃષ્ઠ
અર્પણ—સતગુરુને ચરણે...	
લક્ષિત :				
રસસ્થાપના	૧
રસગાથા	૩
બજ મન !	૫
લગની	૭
શોધ	૮
દોડ	૯
બાળપ્રાર્થના	૧૨
હારી જાઉં રે	૧૩
ઓથ	૧૫
પાંખડી	૧૬
શિખર	૧૮
લૂંટારા	૨૦
મરજીવે	૨૨
આધાર	૨૩
આરે	૨૫
ધ્રુવરેખા	૨૬
કરુણા	૨૮
માપ	૨૯

એકતા	૩૦
બધન	૩૨
વિનંતિ	૩૪
દીપ	૩૬
ચિનમારી	૩૮
જ્યોત	૪૦
ખોલો દાર !	૪૨

જ્ઞાન :

દર્શન	૪૫
પ્રભુના ધનકારા	૪૭
અચાન	૪૯
વિયોગકથા	૫૧
કેડો	૫૨
ચરણ	૫૫
અસખ ધન	૫૬
દિલની વાતો	૫૭
અતિ મોઢું	૬૦
જીવનની	૬૨
સેવા	૬૪
બેદુનો બેદ	૬૫
અંધી દુનિયા	૬૬
સતની રંગન	૬૮
પરાવર્તન	૭૦
તીરથ	૭૧
પ્રકારા	૭૩
મનપ્રખી	૭૫

વિશ્વવૃક્ષ	૭૬
અંતરની જ્યોત	૭૯
સાહેબની સુરબુદ્ધી	૮૧
સંતાકુકડી	૮૩
સુરસદૈશ	૮૬
લૂંટ	૮૯
ખાલો	૯૧

વૈરાગ્ય :

અક્ષખની ધુન	૯૫
નાવડી	૯૬
મહેમાન	૯૭
ખોલો રામરામજી	૧૦૦
જીર્ણ હવેલી	૧૦૨
અશક્તિ	૧૦૪
સંયમ	૧૦૬
મંદિર	૧૦૮
અંજન	૧૧૦
અગ્રવિજય	૧૧૧
વિન્નેગી	૧૧૩
શરણાર્થ	૧૧૪
અંતરદષ્ટિ	૧૧૬
જહાંગીરી	૧૧૮
ત્યાગ	૧૨૦
ચિંતા	૧૨૩
બ્રહ્માનંદ	૧૨૫
ભરતી	૧૨૬

આનંદ	૧૨૭
પંધરામણી	૧૨૯
સાહેબાની નાવડી	૧૩૧
આવ રે હોડીવાળા !	૧૩૪
અધીરાઈ	૧૩૬
નવસા દેશ	૧૩૮

આ પુસ્તક નીચેનાં સ્થળેથી મળે છે :—

૧. કર્તા પાસેથી,
માઉન્ટ રોડ, મદ્રાસ
૨. જુરુરાય લીંબ અધડીઆ
જન્માટ્ટની બીદીંગ, જેતવાડી મેઈનરોડ
મુલ્યર્ધ
૩. અગ્રાપતા મુલ્લુકસ મન્દિર
ચાર રસ્તા, અમદાવાદ

ભજનિકા

୧

ଭକ୍ତି

રસસ્થાપના

—

(રાજ કાશી-તાલ દ્વારણી) *

પાય પડું અમી આપો રે,
જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! —(મુવ)

તારક ચંદ્ર ઝગે આકાશે,
કોટિ પ્રભાકર જ્યોતિ પ્રકાશે :
વિશ્વે વિમળ પ્રભા વ્યાપો, વ્યાપો, વ્યાપો રે !
જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! —પાય૦ ૧

* “ દાસ પરે દયા લાવો રે,—” એ રાવું.

બાળક ચ્છ પડ્યાં અધારે,
 જ્યોતિષકી જગ વસ્યાં મારે :
 આંખે અમી, એ તમ કાપો, કાપો, કાપો રે !
 જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! —પાપ૦ ૨

ધનધુમ્મટના પડદા ઘેરા,
 ધોધ ફૂટે ક્યમ ચંદની ફેરા ?
 હૃદયે હૃદયે રસ થાપો, થાપો, થાપો રે !
 જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! —પાપ૦ ૩

રસગાથા

(રાહ-ગિરખારી રે-તાંબ દાદરે)

આવો સંત સંત હો !

નયને ભરૂં હું મારા નાથને,

એના સતિયા સૌ સંતના સાથને :

ભાવો તંત તંત હો !

તંતે જખાવું જોઈ હાથને,

જોડું ભજવા સદા જગનાથને.— આવો०

થાપ અમક અમક વીજ મેઘાડંબરે રે :

મગડે ધન, અદાબું આપ શું ત્રિશંભરે રે :

ઝરે મોતી મોતી રસિક બ્યોમઅંબરે રે :

મારે પંથ પંથ હો,

અમીરસ રસાવે દિનરાતને ;

સીમિ તારા ને પુષ્પની ત્રિજાતને :

આવો સંત સંત હો,

નયને ભરૂં હું મારા નાથને,

એના સતિયા સૌ સંતના સાથને.

એની સૂર્ય ચંદ્ર આંખે તેજ ફૂટતાં રે,
 એને હૃદય તેજપુષ્પ આભા લુંટતાં રે,
 એને પક્ષ પક્ષક અમૃતઝરણુ ફૂટતાં રે :

મનુજ ચંત ચંત હો,

ભરી છે અમર એ રમ્ભાથને ;

એવા દિશભરે વસાવું જગનાથને :

આવો સંત સંત હો,

નથને ભરૂં તું મારા નાથને,

એના સતિયા સૌ સંતના સાથને.

ભજ મન !

(રાગ કાશી—ત્રિતાલ)

ભજ મન ! દુખભંજન ભગવાન !

એક, અખંડ, અમર, અવિનાશી,
પ્રભુ એ પ્રેમનિધાન :

ભજ મન ! દુખભંજન ભગવાન ! —(ક્રિય)

આણુગણુ ગુણુ સાગર રહે ગાધ,
વનવન પવન કવન રહે વાઈ ;
પગપળ, ક્ષણક્ષણ, એમ નિરંતર
કરે એનાં ગુણુગાન !

ભજ મન ! દુખભંજન ભગવાન ! ૧

તૃપ્ત્યા કેરા તરણ તરંગે
નાચી રજું તું વિધવિધ રંગે ;
પણકે તુજ પરપોટા ફૂટે,
નવ રહે નામનિધાન :
ભજ મન ! દુખભંજન ભગવાન !

આપ મુગંધ વિના મુલ કેવું ?
 છે પ્રભુનામ વિના મન તેવું :
 મુલ સમ પ્રભુ પ્રભુ પમર સમર તું,
 રજરજ બન' મુલતાન,
 ભગ મન ! દુખભંજન ભગવાન ! ૩

મીન રહે પાણીમાં પ્યાસી,
 એવી ફોગટ છેડ ઉદારી :
 રસનાને અમીરસ દધ એતો
 પામ અદત રસદાન !
 ભગ મન ! દુખભંજન ભગવાન ! ૪

લગની

(રાગ ડાકી-ત્રિતાલ) *

લગની ન કેમ લાગી રે,

ઓ પ્રભુ ! તારી લગની ન કેમ લાગી રે ?
લગની ન કેમ લાગી, રાગી હો કે હો વેરાગી ;
હવે કાની લીડ લાગી રે ?

ઓ પ્રભુ ! તારી૦

સારો છે સંસાર સતો, સપનામાં રહે વશુનો
પ્રભુ શોધે પ્રભુ ત્યાગી રે !

ઓ પ્રભુ ! તારી૦

દીકું તેણે માંચી આંખો, જિડ્યાં તેણે દાણી પાંખો ;
મુધ્યું તેને વાણી વાગી રે :

ઓ પ્રભુ ! તારી૦

સત્તાનો ત્રંસાર સારો, આલને તે ક્યાં છે આરો
જિડ્યા જેણે જોયું જાગી રે ;

ઓ પ્રભુ ! તારી૦

પ્રભુ જે આવાસે રહ્યો, પ્રભુ જેના શ્વાસે વહ્યો,
તે અદલ બડલાગી રે !

ઓ પ્રભુ ! તારી૦

* “ મુખડાની માયા લાગી રે,” એ મીરાંભાઈના પદની રાદ.

શોધ

(રાજ ખમાય-તાલ દીપવંદી)

ચરણ તણ, પ્રભુ ! ક્યાં જતું મારે ? (ધ્રુવ)

વનવન દૂંઢયાં, જગતજન દૂંઢયાં ;
કાષ્ટ ન બોલે છુપાયો તું 'ક્યાં રે :

ચરણ તણ૦

પગપગ દોડ્યો ત્યાં જોઈ તુમ ડાવા,
જાઉં ધરવા ત્યાં બેઠે, દર દારે :

ચરણ તણ૦

ફૂલ દરમાય, પવન જાવ સરકી ;
જે જે ધરે તે વિમાનું કુંકારે :

ચરણ તણ૦

રજની બેઠે ને દિવસ જાવ ડુખી :
એ ડુખનાં મંદુ મુગ્ધને શું તારે ?

ચરણ તણ૦

રખડી ભમી પ્રભુ ! સરણે હું આપો ;
અધમ ઉપારણ તુંજ ઉદારે !—

ચરણ તણ પ્રભુ ! ક્યાં જતું મારે ?

દોટ

~*~

(રાગ ભૈરવી—દાદરા)

* હું તો ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં રે,
હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં :
દોડી દોડી ચાકી હું દોડી જાઉં રે,
હરિ ! હું તો ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં.—(૫)

તમતમનાં તેજ તારાં છોડ્યાં જગજાપરે,
તાપે તાપે હું અકળાઉં :
પરતું મૂક્યું મેં આ ઊંડા અધારમાં,
ત્યાં ચે હું આ ગુંગજાઉં રે !
હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૧

પૃથ્વી ઉપર હું આવી પડ્યો આ,
જાણે જઈ જાનો છુપાઉં :
અણખીંચી આંખો તારી શોધી લે મુજને,
સહેજે હું તો સપડાઉં રે !
હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૨

● ફ્રાન્સિસ હૅમ્સનના “ The Hound of Heaven ” નામના કાવ્યપરથી સૂચિત, આ તેમજ પાછળનું “ કેરો ” નામનું કાવ્ય. પરમાત્માનો પ્રેમ આત્માને કદી છોડતો નથી, એ મૂળ ભાવની જ છાયા આ બંને કૃતિઓમાં લંબેલી છે. બાકીની કલ્પના ને રચના નવીન છે.

રાતે હું દોડ્યો ને દિને હું દોડ્યો,
 દોડી દોડી ગભરાઈ ;
 આંખે મોટાં મોટાં આંસુઓ ટાંગી
 પૂઠે હું જઈ સંતાઈ રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દર જઈ. ૩

કરી રમણાંની સૃષ્ટિ હું મારી,
 તેનાં સ્વમાંમાં સમાઈ ;
 આવી તું દ્વાર ખોલે, પુકે ત્યાં વાપરે ;
 પડતી એ સૃષ્ટિમાં દગાઈ રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દર જઈ. ૪

ઝો રે બચાવો મને કુદરતનાં બાણમાં !
 જ્ઞાને તે કેમ હું ચૂકાઈ !—
 કાઈ બચાવે છુપાવે મને નહીં,
 આખર નાચાર હું થાઈ રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દર જઈ. ૫

દસતો હરિ તું મારો લીભો મું સામે ?
 હોયો વેગે હું લજવાઈ :
 જીવન આ મારું જરી દેની તું ઝોડવા,
 ટારે હું આ મથરાઈ રે :
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દર જઈ. ૬

" જીવન શું હોઈ, મારી દયા લે ઝોડવા !

પૂઠે પૂઠે હું તેથી ધાઉં ! "

ઝા રે હરિ ! ઝા મેં જાણ્યું ન પહેલે,

અતે હવે પસ્તાઉં રે :

હરિ ! તુયી ભાગ્યો ભાગ્યો ક્યાં જાઉં ? ૭

તગતગતાં તેજ તારાં હોડ્યાં મેં ત્યારથી

રાટે ને ચાકે વિલાઉં :

લે લે, હરિ ! આ તારી દયાની હુંકમાં !

દોડી દોડી હું ક્યાં જાઉં રે ?

હરિ ! તુયી ભાગ્યો ભાગ્યો ક્યાં જાઉં ? ૮

બાળપ્રાર્થના

(શ્રાવણ મહાત્મ્ય-તાલ હોય)•

ઓ પ્રભુ ! ઝાંખળે, મુગ્ધને સદાય પાસ રાખળે !
હળે મારા ઉતારા, ન ન્યારા થળે ! - પ્રભુ !

હશે આ સર્વ ચંદ્ર તારકો તારા સદાના,
હશે ઉર ધોરતા ગુણ પ્લહાદિનારા સદાના;
હશે ખીલતા અમર વસંતના ક્યારા સદાના,
હશે ત્યાં સ્વર્ગના આનંદઓવારા સદાના—
અરે આ બાળ વિશુ સૌ લાગશે ખારા સદાના !

દગ નાખળે, દયા દાખળે, જરી લાખળે !—
ઓ પ્રભુ ! ઝાંખળે, મુગ્ધને સદાય પાસ રાખળે !

• “મેં પીયા આવે ના, મારે સદા કુખ વધે ના,” એ “બૂલ બૂલમ્યાં”
ભાષાના પ્રાચીન શ્લોક.

હારી જાઉં રે

(રામ દેશ-તાલ ચતુષ્જનનિ એક તાલ-કહારવો)*

હારી જાઉં રે દરિ ! ગુણ ગુજ ગાતાં પાર ના રે,
પામું પાર ના રે :
હારી જાઉં રે. (ધ્રુવ)

વિશ્વનથાં સદુ જસ વસાવું,
પાને પાને કવિત લખાવું,
જાઉં, ધૂન લગાવું, આવે સાર ના રે :
પામું પાર ના રે. ૧

શન્ય વિગેથી વિશ્વ હિડાડયું,
તિમિર વિગેથી તેજ હિડાડયું,
વાટે પાડયું શબ્દ ફંકી ઓંકારના રે :
પામું પાર ના રે. ૨

ક્યાં હિંચા ગુજ સ્વર્ગમિનારા,
ક્યાં નીચા મુજ દેહકિનારા ?
ક્યાં ગુજ તારા, ને મુજ દીપ દિદારના રે ?
પામું પાર ના રે. ૩

* "હારી જાઉં રે સાંવરિયાં તેણે વારના રે,"—એ સદુ.

ક્રમ ગણું સાગરની રેતી !
 ક્રમ ગણું નગધાર હસેતી ?
 નેતિ નેતિ જ બોલ જડે ઉચ્ચારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૪

ખંડ ખંડ ઉધડે મુજ સામે,
 લાખ જીભો પણ લાખ કમામે
 રટવા પામે રંગ ન તુજ દરબારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૫

તુદિ તુદિ કરતો રહે તંજાણે,
 ગુણ ગણતો દારૂ હરિયારે :
 તૂટ્યા મૂંડા તોય અદત આધારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૬

ઐય

(રામ કાલિંગડો-ત્રિતાલ)

રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! રાખ શરણ તારે ! —(મુન)

જગત' જાણ્યું જોગ્યું, જૂંડું લકું સૌ જોગ્યું ;
આખરે તો એક તુજ છે મારે :

રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! ■

જગતને કીધું સચું, જનમજર મને દયું ;
હું વિના હું પામું રનેહ ક્યાં રે ?

રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! ૦

ઐય લઉં શું ઘોમની, તારકો ને સોમની ?
મૂર્ધની પ્રભા ન લાખ દમરે :

રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! ૦

ચરણ તુજ ધર્યા હવે, હવન લર રસે નવે :
હવન કોડવરણ અદલ દારે :

રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! ૦

પાંખડી

(સાવળી)

મારો કર ધરની !

હામમ પગ મુજ ડોલે, દરિવર ! બળ અંતર ભરની !

મારો કર ધરની !—(ધ્રુવ)

ચપા પ્રકાશ પ્રગટ તુજ ત્યારે

રત્નું હૃદય મુજ સતું :

ભાગ્યો ભટકનો અધારે હું—

યશું યશાનું હૃતું :

મારો કર ધરની !

૧

કાળ વીલ્યો ને ઉષ્ણી આંખો,

અર્ધ સપનાંની માયા :

મુકાં મરવર દેખી તીર પર

દસ પગડે કાપા :

મારો કર ધરની !

૨

મળના સુરજ સાગે જાંખા,

જોઈ જોઈ આંખો મોથું :

અંદ્રે અમન ગરે ને તારા

સાગે જૂનઝૂં - ટોથું :

મારો કર ધરની !

૩

પાછળ જાંચી આડ કરાડો,
 આગળ જાડી ખીણો ;
 હરિવર ! મારો કર ધર, હું તો
 લુગલુગનો બળહીણો :
 મારો કર ધરની ! ૪

એકસડો ચળચળ હું અથડું,
 પળપળ અદ્ધ દુભાતી ;
 પકડું તારી પાંખડી, હરિ ! ત્યાં
 ગજગજ ફૂલે છાની !
 મારો કર ધરની !

ડગમગ પગ મુજ ડોલે, હરિવર !
 બળ અંતર ભરની ! ૫

શિખર

—

(રાગ માદ-તાલ લાવણી અથવા લીંચ) •

મનુ, તારે શિખરે હું કેમ કરી આવું રે,
 હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં;
 પંચ તારે તે ક્યાંથી પડવું રે,
 હું તો ખૂણે ખૂણે અટવાઉં. — (મુવ)

જ્યાં જ્યાં હું જાઉં, જ્યાં જ્યાં મૂકાવું,
 ત્યાં ત્યાં હું ઠોકર ખાઉં;
 કાળા અધારમાં દાંધ સૂઝે નહીં,
 પૂછી પૂછી પછાડું રે—
 હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં. ૧

કાલ ને કાંટા પામે જરાતા,
 કાઢી કાઢી ચાકી જાઉં;
 હાથ લંબાવું તોય કોઈ ન ધારે,
 નીચે પડી પટકાઉં રે—
 હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં. ૨

પિતા ! ઓ દાતા ! દુઃખીના ત્રાતા !

હીલો અધીર અકળાઈ,

જોરી આ આંખનાં પડળ ઉઘાડો,

જોતાં હું પંથ તુલ ધાઈ દે—

હું આ ખીલો પડથો અથડાઈ. ૩

ઉઘડે જ્યાં જ્યોતિ, અંખો રહે રેતી,

તારી કૃપાએ હુલાઈ:

ક્યાની તે ખીલુ ને ક્યાનાં અધારાં ?

અદ્ભ સવારાં ગાઈ દે—

પ્રશ્ન ! તારે સિખર ક્યારે આવું ? ૪

લૂંટારા

—

. (અરબી)

મને લૂંટી આપ્યાં લૂંટારા રે,
શું જોઈ રહ્યા નાથ મારા રે ?—(ક્રુવ)

મારા દિલની દોષત લૂંટી રે,
લીધાં ચિત્તનો ચિંતવન ચૂંટી રે,
મારી નવસખ આસા ખૂંટી રે,
મારા મુખના આપ્યા આરા રે,
આવો, વદાર કરો નાથ મારા રે ! —મને લૂંટી૦

મને તનતન તણખા જોડે રે,
મારા શિરમાં સખમ કુટે રે,
મારી પગપગ નાડી વટે રે ;
મારે અંગ ધણે અંગારા રે,
દષ જોઈ શું રહ્યો નાથ મારા રે ! —મને લૂંટી૦

મને દિનઅર મરજ તાલે રે,
મને સુંમે ગંદ્ર હરાલે રે,
મને અમે નજા મુંગલાલે રે,
નીજા બાસા જોડે તારા રે :
મદ ધાળે હો નાથ મારા રે ! —મને લૂંટી૦

મારે હંદો , દુસ્મન , પેડા રે,
પાડું પાડું પણ થાય બેડા રે,
થાકી પડતા કર. મુજ હેડા રે :

મારા ડમતા પ્રાણુમિનારા રે,
આવો, સાહોની નાથ મારા રે !

—મને લૂંટી૦

જમું હરદમ એવી હસાકી રે ;
રહું એક અક્ષયધન બાકી રે,
રાખ્યું મેં મુજ પ્રાણે લાંકી રે :
રાખો આટલું રાખણુહારા રે,
હવે ધાળો હો નાથ મારા રે !—

આ શું જોઈ રહ્યા નાથ મારા રે ?
મને લૂંટી ચાલ્યા લૂંટારા રે !

મરજીવો

(રાગ સિંહા-ગાનડો-ઘીપચંદી)

ઓ પ્રભુ ! લે તું દાદ અમારી,
આ લવસાગરે કરે યારી !—ઓ પ્રભુ ! ૦

લવસાગર આ અનહદ ધોરે,
શોરે લહે ડરતું દિલ દારી :

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૧

પહાડ સમાં જ્યાં ઉછળે મોળાં,
એકલ પ્રાણ શું રહે કરે મારી ?

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૨

ઓગમ મસ્ત પવન જ્યાં ફૂટે,
આપત આવી પડે અણધારી :

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૩

ફૂળે ધરા, નલ હમમગ યોસે,
પગપગ ચપગા કરે ચમકારી :

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૪

દાંદ બેહદ પ્રભુ ! જળ તુમ ધૂમે:
કેા મરજીવો પાપો તરે તારી :

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૫

તુમ સાગર આ બહારેસજરિયો !
એક પ્રભુનામ બદલ લે ઉગારી !

ઓ પ્રભુ ! ૦ ૬

આધાર

—

(રામ જિલ્લા-ઝીઝી-ત્રિતાલ) •

પ્રભુશરણ વિણ કાણ ઉગારે ?
હૈયું પળપળ હારે રે. — (પ્રવ)

ઘોર પવનમાં રજની ઘોરે,
અપળા ખુબ અમકારે રે ;
ગગને દક્કદ માય કડાકા ;
હૈયું ધગકા મારે રે.
પ્રભુ શરણ વિણ ૧

પરત જેવાં ઉછળે મોખાં,
નાવ ગળે ચોધારે રે ;
દોરે સુકાની લાખ કળે પણ
હુમે નાવ કિનારે રે.
પ્રભુશરણ વિણ ૨

મહાસાગરનો મરજીવો પણ
 ડરતો બંદર બારે રે ;
 નાવિક વિણ કેા માર્ગ બતાવે ?
 ખડકાં દારે દારે રે.

પ્રભુશરણ વિણું

૩

ઓ પ્રભુ ! તુંજ સુધાન અમારૂં,
 નાવિક તુંજ અમારે રે :
 લવળગમાં અમ નાવ અદલ આ
 પ્રભુ તારે આધારે રે !

પ્રભુ શરણ વિણું કેાણુ ઉમારે !
 દંડુ પગપગ દારે રે.

૪

આરો

—૪—

(રાગ પીલુ-તાલ દીપચંદી) *

માફ કરો, પ્રભુ ! હું ગુણહીણો,
જિભો રહું અહીં ક્યમ મદભીનો.— (ધ્રુવ)

ગુણમાં તો ગુણ તારાં ગાન કર્યાના,
જીવન આ તુંજ પાદ ધર્યાના. માફ કરો૦

માનવના ગુણ માનવ મૂલે,
સાખ ગુણો તુંજ પાસ શું ફૂલે ? માફ કરો૦

નહીં અમ પ્રાણ કે નહીં અમ મદી :
ધમધમની અમ પાપની ભટ્ટી. માફ કરો૦

આજ ઉગી સહુ કાલ વિલાપ,
ચોક્કસ આ તુંજ તેજે સમાપ્ત. માફ કરો૦

માફ કરો બંધાદ અમારો,
અદલ પ્રભુ ! તુંજ છે અમ આરો ! માફ કરો૦

ધશ્વરેચ્છા

—

(રાગ બિહારી-ચિત્રાવ)

નાથ ! તું રાખે તેમ રહું :
ભક્તિ સતત કરવા તુજ પગપગ
કુઃખ અનંત સહું :
નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.—

ધ્રુવ

કદી કર પામે મધુર કુસુમ કે
કદી કર જનમ મહું :
માનવનું નહીં થાય ચતુઃ કંઈ :
તાર્કિક ચાતુર્ય ચહું :
નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.

૧

ઘટપટની તું જાણે કથની,
હું રું વિશેષ કહું ?
તું કરનારો વિશ્વ રામરત્નો,
નહીં પામર જન હું :
નાથ ! તું રાખે તેમ રહું

૨

રજની દિનનું ચક્ર ફરે ત્યમ
 સુખદુષ્ણ એક લહું ;
 તુજ લવસાગરમાં હું માગર
 તરતી કુખતી વહું :
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.

૩

તારી કૃપાનાં આંસુ ધુએ ત્યાં
 હું ભરજન્મ દહું ;
 એકજ તુજ સુખનને માટે
 અદલ ધગું નિત હું !
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.

૪

કંરુણા

(રાગ કાશી-તાલ ત્રિતાલ) •

મને પગપગ તેં દેવરાગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા !
 હૃદયન નયને નવરાગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા !
 —મને પગ (મુવ)

દિશદિશ ઘેરી આવે, બધું નલ લરી સાવે,
 તારી વીજ ચમકાવે ઝળહળતી ;
 ધનધન ગમકાવે, તનતન તણખાવે,
 તારી રમૃતિ સણકાવે દિલ જળતી :
 આ રી તારી મરમર મારે મુગ ઉરદારે
 આગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા !
 મને પગપગ તેં દેવરાગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા ! ૧

તારાં તીર તીર છૂટે, મારો ગઢ બધે તૂટે,
 તારી રેલ રેલ ફૂટે ખગખગતી ;
 મારું બગ બધું ખૂટે, મારી આસ રોળી લૂટે,
 મારી શ્રદ્ધા પડે જોડે દગવગતી :
 આ રી તારી નરી અમીકરણ, લરી લરી મરજી,
 આગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા !
 મને પગપગ તેં દેવરાગ્યો રે ઝો નાથ, ક્ષમા ! ૨

માપ

(રાગ ભેરવી-તાલ ત્રિતાલ અને દીપચંદી)

દિલનાં દઝાડિયાં દાઝીએ, નાથજી !

દિલનાં દઝાડિયાં દાઝીએ :

પળમાં રીઝાવિયાં રાચીએ, નાથજી !

પળમાં રીઝાવિયાં રાચીએ ! — (ધ્રુવ)

તુજ પાકને અહીં પાકવા તું તાપતો કહિયે,
અમીધારથી એ તાપને ફરી કાપતો કહિયે ;
ભૂકંપ જેવો ક્રોધ પણ તુજ વ્યાપતો કહિયે,
ના ભણીએ તું કેમ લેતો આપતો કહિયે :
એ નાથ ! તું અમ માપથી ના માપતો કહિયે !

દિલનાં દઝાડિયાં દાઝીએ, નાથજી !

દિલનાં દઝાડિયાં દાઝીએ ;

પળમાં રીઝાવિયાં રાચીએ, નાથજી !

પળમાં રીઝાવિયાં રાચીએ !

એકતા

--

(રાત્ર લેગીઆ-ત્રિતાલ)

અકળ તુજ ગતિ રે,
 પ્રભુ ! સમણું હું નહીં રતિ રે ;
 પરમ જગપતિ રે,
 પ્રભુ ! આલે નહીં મુજ મતિ રે. (મુવ)

હે તું જાગિયો, હે તું મોરો,
 હે તું જગનો ગાપ :
 હું બસ જહું આવી તુજને,
 વ્યર્થ અવર સંતાપ :
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૧

શાની શાસ્ત્રી શોધયા તુજને,
 કાપી કાપી જગ ભ્રમ :
 ઝો પ્રભુ ! તું તો સભર ભરાયો,
 મારોજ હે તું તોય :
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૨

ફલ સમું છે જીવન મારું,
 ફલ સમો હું ચાહું ;
 પળપળ શ્વાસે પ્રેમ ભરી તુજ,
 ફરી ખીલી કરમાઉં
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૩

શક્તિ ન માણે મર્મ હૃદયના,
 જ્ઞાન ન જાણે પ્રેમ ;
 ધગધગતા રણમાં જે જોયે તે
 અમૃત જાણે શું એમ ?
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૪

નિર્ગુણ સગુણ કે દૃશ્ય અદૃશ્ય તું,
 મારે શી પંચાત ?
 હું છું તારો ને તું મુજ પ્યારો,
 એજ મરમની વાત ।
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૫

અંધન

—

(રાત્રી જોખીઆ-તાલ હાલો)

તું ક્યાં નાસી જયો, મારા રસિયા ?
 દવે તને છોડું નહીં પગવાર ;
 મારે દેડે તને બાંધ્યો, રસિયા !
 દવે તારી પરવા નથી તલબાર !—(ધ્રુવ)

જોલો મેં બાંધ્યો, કામે મેં બાંધ્યો,
 બાંધ્યો છરે નદીં કામ :
 રાતિ રાતિ દંધ ફરજો મેં બાંધ્યો ;
 સરકી ગયો તું તોય :
 એક દોરી સાંધી મને, રસિયા !
 દવે તું ન છોડી શકે નિરધાર :
 તું ક્યાં નાસી જયો, મારા રસિયા !
 દવે તને છોડું નહીં પગવાર. ૧

અનહદ છે આકાશ આ તારે,
 અનહદ તારે નેર ;
 તું બળિયાનો બળિયો લસે, પણ
 બાંધ્યો તને મુજ દોર :

મારો પ્રેમ પ્રચંડ છે, રસિયા !

તને લાગે કાચા સુતરનો તાર :

તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા !

હવે તને છોડું નહીં પળવાર.

૨

સર્વ બહાંડ ઉરે તુજ બાંધ્યા,
 મેં બાંધ્યો તને ઉરપાશ :
 એ રે હૈયાના છે બંધ અનેરા,
 ન તારે કંઈ છૂટ્યાની આશ :

હવે રસગર ઘણ જા, ઓ રસિયા !

તું ને હું તો એકજ બીતર બહાર :

તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા !

હવે તને છોડું નહીં પળવાર.

૩

વિનંતિ

—૪—

(રામ પીલુ-છલ્લા-તાલ ત્રિતાલ પંજબી) *

વિનવું રે, મને છોડી ન દે, મારા નાથ !

લોડી રાખ સદા ઉર સાથ ; —વિનવું રે. (ધ્રુવ)

ભવભવમાં હું ન પામ્યો કદી તે

દીધું તેં આ ભવ માત્ર :

અમૃતચિંદુ ચખાડી મને તું

રોગી શું દે મુજ પાન ?

વિનવું રે. ૧

આજે હું આમ્યો આંચણે તારે ;

બીજાં કર્યાં ધર્યારે ?

ચાંચી મને ગુજ રહ્યાની આથે,

રહે ના દવે કે મિખાર !

વિનવું રે. ૨

* “ જતા રે રાખી ! જીન ચલી ગયો રયાળ, ” એ રાદ.

હું નથી મંદિરે દર્શને આવ્યો,

કે હું આ લેઉં વિદાય ;

આવ્યો હું ક્યાં ક્યાંથી સરિતા જોવો

સમાવા સાગરમાંય :

વિનવું રે. ૩

કર તુજ તેજનું ફિરજ અતૂટું,

કર તુજ પુષ્પસુવાસ ;

કર તુજ ગાનનો સૂર મને તું,

કર તુજ શબ્દનો આસ !

વિનવું રે ! ૪

સૌનો છાડ્યો હું છટકીને છૂટું,

તારો છાડ્યો ક્યા જાઉં ?

લે, લે, આ નાથ ! હું સિંધુનો મોજો

સિંધુમાંજ ઉજાળી સમાઈ !

વિનવું રે ! ૫

દીપ

(રાત્ર ભૈરવી-નાલ ત્રિનાલ) •

દીપ દિલે સળગાવો, ઝા દેવા !

દીપ દિલે સળગાવો !— (ધ્રુવ)

અધારા આકાશઉરે આ

કાટિક દીપ ગળાવો :

અંતરે મુગ્ધ અધાર રહ્યો ત્યાં

એક કિરણ ઉતરાવો !

ઝા દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૧

છાયાં પડે પડ વાદળ પાડાં,

ભમનો તું ખાઉં બૂલાવો :

એક પલકમાં ખલક જણુકરી,

જો તમ જ્યોતિ જગાવો :

ઝા દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૨

આત્મહીરો મુજ રહે ઝંખવાયો,
 આંખ ઉરે ઉઘડાવો !
 અધતણાં આ પડળ ઉપાડો,
 નાથ ! હીરો ઝગડાવો !
 ઓ દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૩

વાટ વણી ને તેલ પૂર્યું આ :
 જ્યોત અખંડ જળાવો !
 અણુહોમાતો એ દીપ સદાનો
 અદલ તમારો જનાવો !
 ઓ દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૪

ચિન્તગારી

(રામ ભોળીઆ-ત્રિલાલ)

ચરણુ તુજ પકું રે,

હરિ ! ધાર હવે મુજ કર રે !

ચરણુ તુજ વકું રે,

હરિ ! પાર ઉતાર સમર રે ! — (ક્રિય)

નિરાદિન દિવ્ય પ્રકાશ પ્રજ્વળતા

પક્ષકે તુજ જગપાટ :

એકજ તુજ ચિન્તગારી માટે

ભોળ સદા મેં વાટ :

ચરણુ તુજ પકું રે !

૧

ચરણે શોધી, સોમે શોધી,

શોધી તારક દીપ :

ભ્રમન શોધી, સ્વપ્ને શોધી—

હતી મદાય સમીપ :

ચરણુ તુજ પકું રે !

૨

ગમનગુહા ને ઉરઉર ચમકે

કોટિકિરણ ખલોત :

તુજ સંદેશ અક્ષય જગ લરની

રજરજમાં તે જ્યોત :

ચરણ તુજ પકું રે !

૩

જોતાં જોતાં ઝાંખ પડી ને

દેશામાં ઉરનેન :

વીજળી પડી ને ચયો કડકો,

અજખ અક્ષયની ધેન !

ચરણ તુજ પકું રે !

૪

જ્યોત

—૪—

(રામ માઠ-તાલ ગઝલ-પરતો)

ઝીણી ઝીણી બળે ને ફરફરે
 એક પ્રેમળ કામળ જ્યોત :
 ધીમા ધીમા ધૂળે ને ચરચરે
 મારી પ્રેમળ કામળ જ્યોત :— (મુવ)

કાટિ કાટિ કંઈ રક્ષા હું એની,
 રાખું છુપાવી છિંક ;
 બરી બરી દશે દુનિયા બહે, માંડે
 રંકનું ધન આ એક રે ;
 મારી પ્રેમળ કામળ જ્યોત. ૧

આંન વટોળીઆ વાવરા ત્યાં
 મૂંઝી પડે એક પાસ ;
 દોડી ધડે માગે લાય ત્યાં આડે ને
 થાય વ્યખંડે પ્રપાસ રે ;
 મારી પ્રેમળ કામળ જ્યોત. ૨

ઝીણી ઝીણી થતી ચાપ ઝીણેરી ને
 નેતાં જણાય ન પડ ;
 મૂમી પડું તેની પાસે હું, ત્યાં તો
 ભડકે બળે તે અખંડ રે ;
 મારી પ્રેમજ કામળ જ્યોત.

૩

કેમ છતું મારી જ્યોત વિના હું ?
 કેમ હું રહું સદાય ?
 કેમ રાખું મારા હાથ પવિત્ર હું—
 એજ એ જ્યોતની છાંય રે ;
 મારી પ્રેમજ કામળ જ્યોત.

૪

ઝીણી હશે ધણી જ્યોત એ મારી,
 પણ કદી બનશે વિરાટ :
 નાથ ! અખંડ જળાવજો, મને
 એજ બતાવશે વાટ રે ;
 મારી પ્રેમજ કામળ જ્યોત.

૫

જોલો દાર

~

(પીલુ-ત્રિતાલ) •

મંદિરિયાં નવ વાસો રે, જોલો દાર !
અંતરિયાં નવ ત્રાસો રે, જોલો દાર ! — (ક્રુવ)

સાત સમુદ્ર ને નવખંડ ધૂમ્યો :
તોય હું આતમખાસો રે, જોલો દાર !
અરે ધગતા રાહુ બાલ્ય વિલાસો રે, જોલો દાર ! મંદિરિયાં •

અનકુહ નગ પથુ ઝાંગ ન રજ દે :
પગપગ નાણું નિલાસો રે ! જોલો દાર !
અરે હગતો એ જગન તમાસો રે, જોલો દાર ! મંદિરિયાં •

અપમ ઉદ્ધારણ, કુઃખીના તારણ !
દિલનો ક્યાં અંત્ય દિલાસો રે ! જોલો દાર !
હવે અડીંગ મુગ અંતરવાસો રે, જોલો દાર ! મંદિરિયાં •

•

२

ज्ञान

દર્શન

(ઘોળ)

જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ કેરી જ્યોત જો !
 જેના નયનનયનમાં ઝમકે દીપ અનંત ;
 જેને અંગોઅંગ પુવારા અમીના કૂટતા,
 એનાં દર્શન કરવા આવો જોગી સંત !
 જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ કેરી જ્યોત જો. ૧

પીધા સાગર જેણે દુખડાં કેરા દોલકા,
 લીધા જશ-અપજશના શિર પર લગના ભાર ;
 દીધાં દુનિયાને મધમધતાં દિલનાં ફૂલડાં :
 આવો, આજે એની ચદો અલખદરબાર !
 જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ કેરી જ્યોત જો. ૨

પળપળ ઘોની જમનાં પાપ છવનની જાદુની,
 પળપળ છૂટે હૈયાથી અમૃતની સેર ;
 જાગી જાગ સંકારે ગુફતા દિલના દીવડા,
 આવો, આજે એને આંગણ આનંદભેર !
 જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ કેરી જ્યોત જો. ૩

ફાટે કાળાં આભ અને અજવાળાં ઉધડે,
 યોગમ ધસતાં આવે ચેતનનાં રસપૂર ;
 જાગી ખીસે ત્યાં છવનની સોળે પાંખડી :
 આવો, આવો, એવાં ભરીએ નયને નૂર !
 જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ ફેરી ન્યોત જો. ૪

ઉતરી પડશે પડદા રજની જેવા મોહના,
 જડશે આત્માને અરુણાં મોંધાં કમ્પાણુ :
 પગમાં પડશે પગલાં પ્રાણે તેજોદેવનાં :
 આવો, મધ્યે છવનશરની જો રસસ્નાણુ :
 જાગી જાગી ઉરમાં ભુગભુગ ફેરી ન્યોત જો :
 માગી માગી લેજો ભુમભુગ ફેરી જોણ જો ! ૫

પ્રભુના મુખકારા

(ગરબી)

ફરો, ફરો રે પાછાં ઓ મારાં જાળ !

પ્રભુ તે શું કહેશે રે ?

તોડી ચાલ્યાં ક્યાં આ પુણ્ય ફરી પાળ ?

પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? --(મુવ)

ભુગભુગ જૂનું ખીલે મૂંઝવું જગત આ ;

ભુગભુગ ખીલે એની વાડી રે ;

ભુગભુગ જૂનાં એનાં પુણ્યો પાંગરતાં,

જશે શું પક્કે એ સૌ પાડી ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૧

રૂપના સાગરમાં સોનના કે બેઠ શા

શોભે સંસાર મનુકુલના રે,

આંધી ચઢાવી, એની દિશદિશ કુખાવી,

જશે શું ફરી એને ધૂળના ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૨

ખીલી વસંત મોંઘી અનંત આનંદ શી,

ખીલ્યાં છે ફૂલ છાતી ઢગલે રે ;

દેવોના શ્વાસ જેવા પમરે પરાગ ત્યાં

જશે શું વેડી ડગલે ડગલે ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૩

પ્રભુએ કશું છે : મારું વસુધા કુટુંબ આ,

હું છું યોની સ્નેહપ્રથી રે ;—

ધર્મને નામે આજે પ્રથી એ તોડી

યશો શું ધર્મ દેવપંથી ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૪

મંગા યમુના જેવાં સ્નેહ તે સત્યનાં

ઉતરે છે પુણ્યજન જગમાં રે ;

હોળા એ તીર્થ ગોધાં પ્રભુના નિરાસનાં

પણ શું દર્શના દયમાં ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૫

દિનજર જોની જાંઘુ લાનુની આંખડી,

જોતા જો રાતજર તારા રે,

પગપગ આવી અદમ આતમા જગાડના

દેમે શું નયો ધનકારા,

કે પ્રભુ તે શું કહેશે રે ? ૬

અજ્ઞાન

—૪—

(રાગ ભૈરવી-તાલ દાદરા)

હું શું જોહું હવે, કિરતાર !

ના'વે કાગ ફરી નિરધાર. —(ધ્રુવ)

આવી તેણે મુજ પાસ કંઈ માગ્યું,

લાગ્યું ખરું નહીં લેશ ;

પોલાં આકાશનાં સ્વપ્ને પડી હું

જોતો ત્યાં માયાના વેશ :

મેં ન કીધો કશો ઉચ્ચાર,

તને દેખાડ્યું મેં મુજ દાર.

હું શું જોહું હવે, કિરતાર ! ૧

આગ્યો સવારે ને આગ્યો તે સાંજે,

આગ્યો બપોરે ને રાત ;

હું તો તુમાખીમાં રહેતો મુસ્તાક ત્યાં—

એ તે શી રોજ પંચાત :

મેં ન કીધી કશી દરકાર,

સુણાવ્યા જોલ તને બેચાર.

હું શું જોહું હવે, કિરતાર ! ૨

જાળનાં આંસુડાંમાં આગ્યો તે પાછો,

કુઝે ને રોકે કુઝેલ ;

હું મુજ લક્ષ્મી શું રમતો ત્યાં રંગે,

આ તો નક્ષત્રના ફેલ :

અતે કીધો મેં કોધે પુકાર,
ત્યાંથી દાઢી મૂક્યો તેને બહાર.
હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર !

૩

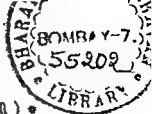
આલ્યો ગયો તે : ખૂણે પડેલી
છુંતી જડી તેની ત્યાંહિં :
હાથ રે ! પ્રજુ એ તો આન્યાતા અંગણે !
મેં ન જાણ્યું કેટ દાંધ !
મારો છૂટી પડ્યો અવતાર :
ના'વે નાથ હવે મુજ ખાર ?

હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર !
ના'વે કાળ ફરી નિરધાર ?

૪

વિયોગકથા

(રાગ ખીરુ-અસ્તા-ચિતાવ-પંજળી) *

કથા એ પ્રભુ ! કોણ કથી ગયો આમ ? (ધ્રુવ)

અક્ષર ખૂટ્યા, શબ્દ વણ્ટ્યા,
ખૂટ્યા વિચાર તનામ.— કથા એ૦

તંતનો અંત કેા સંત ન પામ્યા,
પીર પેગંબર નામ.— કથા એ૦

નવલખ તારા લખી લખી હાપ્યા,
અકથ રહ્યા એ કલામ.— કથા એ૦

પડપડ ખોલે ધરણી ભૂગોળે,
ખોલે ન ખોલ વિરામ.— કથા એ૦

અંડ ને પિંડના ખંડ થયા ક્યાં,
ક્યાં ધૂળ ને સ્વસ્થામ ?— કથા એ૦

એક અકથ્ય તું, એકજ સત્ય તું :
મૌન અદલ અલિરામ !— કથા એ૦

* “ જતા દે સખી ! કૌન ગલી ગયો ક્યામ, ”—એ રાહ.

કેડો

—

(ત્રાગ ભૈરવી—તાલ દાદરો)

મારો કેડો ધરે કિરતાર રે,
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર !
 મને છોડે નહીં પળવાર રે,
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર । — (ધ્રુવ)

ભર્યાં પ્રભાભર ભુવન તે એનાં
 છોડ્યાં મેં દૂર પેલી પાર ;
 તારા, વાદળ ને વીજળીથી સરતો
 ક્રીષ્ણ મેં ધરાસંચાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર ! ૧

જુમિ ઉપર બધ પામું હું ભારી,
 એ છે પ્રપંચી અપાર :
 ત્યાં ત્યાં હું જાઉં ને જો જો કરું તેમાં
 આવે એનોજ પડકાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર । ૨

માતાની ગોદમાં ધ્રુપાદિં ત્યાં ઉરથી
 આવે એના મનકાર :
 રમતો ખું તો ત્યાં અણદોડી દાઘ એનો
 નીચે મૂકે નિરધાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર ! ૩

મૂઝતી જીવાનીમાં હૈયું મૂકાવું,
 ધૂમું વસંતને ખહાર ;
 જે જે ધરે તે વિલાય મારા હાથમાં,
 ફૂટે એ ઓમાં ફૂંકાર રે,
 જોની, મારો કેડો ધરે ફિરતાર ! ૪

રાખ મને, રાખ મને, રોજ એવું વિનવે ;
 રાખું હું કેમ એને યાર ?
 એને રાખુ તો ના બીજું રખાય કંઈ,
 ડરતો રહું દિલમોઝાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે ફિરતાર ! ૫

ક્યાં છે વસંત, ને ક્યાં છે સૌ સાહેબી !
 ક્યાં છે છોડે ને સંસાર ?
 જ્યાં જ્યાં વળું ત્યાં દોડે સામે અધાર, ને
 બચના આવે લણ્ણકાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે ફિરતાર ! ૬

સરતાં મુજ પાપ પડું કાળકેરા વહેણમાં,
 પડતાં હું મારું પોકાર :
 એ તો હતો મારી ખૂંજ, ત્યાંથી
 આવીને :દે આધાર રે :
 જોની, મારો કેડો ધરે ફિરતાર ! ૭

“ આવ રે, ઝો ભીર ! ક્યાં નાસે લવોલવ ?

ફેરવ આ તારાં દિલાર ! ”—

ફરતાં પ્રકાશ ત્યાં પામું હું એનો,

છૂટે મારો અંધાર રે ;

જોની, મારો કડો ધરે ફિરતાર ! ૮

ઝે તો કહે, લીધું મેં તારું સર્વસ્વ તે

ખોયું નથી તેં લગાર ;

આવ, મારા દાયમાં ઝે શોધી તું લે સૌ,

આવની તું મારે ખાર રે !—

જોની, એવું કહે ત્યાં મને ફિરતાર ! ૯

એવા તે પ્રેમીનો પ્રેમ કેમ છાંડું ?

ભટકી વહેંચે લવભાર :

આવ દે ફિરતાર ! રાખુ હંમે ને પ્રાણે !

તુંજ છે ખરો દિલદાર રે !

જોની, હું ન છોડું તને ફિરતાર ! * ૧૦

શરણું

—૪—

(જોગીઆ, તાલ-ત્રિતાલ)

શરણુ મન ! પ્રભુને જા રે તું !

પૂજ્યાં મંદિર તીર્થ,

હો મનવા, પૂજ્યા પર્વત પહાણ,

હો મનવા, પૂજ્યાં જાણુ અગ્નણુ ;

પૂજ્ય અપૂજ્ય ન કાંઈ જગતમાં,

એક પરમ કલ્યાણુ ;

શરણુ મન ! પ્રભુને જા રે તું !

ઝળકે તારક સૂર્ય,

હો મનવા, ધડકે હિર આકાશ,

હો મનવા, ફરકે અંતર આશ ;

પળપળ ક્ષણક્ષણુ હિપડો એવા

પ્રભુના આસોઆસ :

શરણુ મન ! પ્રભુને જા રે !

દુઃખમાં દુઃખ છે મોહ,

હો મનવા, સુખમાં સુખ છે રોહ,

હો મનવા, રોહજ પ્રભુનો દેહ ;

દુઃખ સુખથી કંઈ જોર જગતમાં

પ્રભુના વરસે મેહ :

શરણુ મન ! પ્રભુને જા રે તું !

અસખ ધન

(રાગ કાશી-તાલ દીપચંદી) •

અસખધન રજવા મયન કર, મનવા !— (ધ્રુવ)

ગોધન, ગજધન, સર્વ રતનધન,

આજા ધનાડય બનવા :

એ ધનજધનમાં પડી ભૂલ્યો

એક અસખધન ગણવા :

અસખધન રજવા૦

૧

તાપે સૂકાય ન, નીરે જીંજાય ન,

પામે ન ખગ જન હણવા ;

પગપગ ફણફણ વધતું એ કણકણ ;

આજ અસખધન લણવા :

અસખધન રજવા૦

૨

એ ધન વર્ધન કરવા ન પડશે

મગન પાતાગને ખણવા ;

અસખ નિરંજન ભવબીડાંજન,

માંડ અદસ મન ચળવા :

અસખધન રજવા૦

૩

• “ રાગન મન, સમજને લાગ મુખરા, ”—એ નર્પદમ્બિના યીવની રાવ.

દિલની વાતો

(ધોળ)

આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી :
 ફુનિયા બોલે બોલે તોપણ રહે અબોલ ;
 ગાછ ગાછ ગગને ઘૂમે ઘેરા મેહુલા,
 વરસે થોડા, બહુ તો ધસડી લે વટોળ :
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૧

દિવસે તેજપટે બધાણું મુખ આકાશનું,
 જાણે ઉધડશે રાતે એના હરલેખ ;
 રજનીમાં ધુધવાછ રહે જાંડા અધાર ત્યાં,
 વિધિ તો ત્યાં પણ મારે જાણો રૂપામેખ !
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૨

પૂર્ણિમાએ ચંદ્ર પધારે બ્યોમ ભર્યો ભર્યો,
 ભરભર ફટે એની અમીવાણીની સેર ;
 દિલ જોલી દેવા એ જાપ ધરાણું એટલો,
 પછી તો ઘડી બે ઘડીની અધુરી મધુરી લહેર :
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૩

ઘોરી ઘોરી પળપળ મરજે સાગર ગંભીરા,
 ધુધવી ધુધવી બોલે એના અંતરનાદ ;
 ફૂખ્યા મહીં કંઈ ખડા, ફૂખી કંઈ કંઈ સંસ્કૃતિ ;
 એ ના કહે તેના પૂરા ઉદાસ વિપાદ :
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૪

કોડા જન પ્રાણી જનમાં, ને કોડા વહી ગયાં ;
 એના નોંધાવ્યા આકાશપટે ઇતિહાસ :
 વાંચી અક્ષર પાંચજી વિરમય પામે માનવી,
 પણ પંચાલ્કના છે કાગતિગિરમાં વાસ :
 આવો સતો, દિલની વાનો કરીએ અણકહી. ૫

લાખો પર્વતમાંથી લાખો સરિતા વહી જતી,
 લાખો વન ને લાખો જેનરના એ પ્રાણ :
 જુગ જુગ કેરી વાતો ભરી એના રાગાનમાં,
 મળશે માનવને પૂરી કહી એ રસદાણ ?
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૬

પાતાળે પદ રાખી જન્મા ધ્વેષે પરતો,
 બીનરમાં ધૂણી ધખતી, શિર પર કિમજાપ ;
 રવિ ચંદ્ર તારા શું કરતા લાગે ગોઠી,
 પણ ખેલે કદીકજ એના અંતરની લાલ :
 આવો સતો, દિલની વાનો કરીએ અણકહી. ૭

મુઠ્ઠીભર મગજે દુનિયાનાં હ્રદયજી ટેલનાં,
 મુઠ્ઠીભર નેમે છે ઇતિક ઇતિક ભાવ ;
 જતીરી છબે રમનાં અગમનિમમનાં ગીતર્પ,
 પણ ક્યાં છે જગમાં સુજનારાં દિલારિવાવ !
 આવો સતો, દિલની વાનો કરીએ અણકહી. ૮

પ્રભુએ કહેવું તે તો કહ્યું છે એકજ અક્ષરે,
 દુનિયાને દીધો છે એકજ ખોલ અજોડ;
 બાવન અક્ષર પકડી ફાંફાં મારે માનવી,
 સમજી ખોલે એકજ તો ત્યાં સમશે કોડ :
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૯

માનવદેહે છે મેઘો પારસમણિ દોલલો,
 એને ધરી જાણે તે પામે સોનાખોલ :
 માનવદેહમાં વાતો બ્રહ્માંડ તણી ભરી ;
 આવો, કહીએ તો કહીએ એ એકજ ખોલ !
 આવો સતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૧૦

અતિ મોડું

-૪-

(તાલ-લાવણી) •

મારી તો ગર્હ રે જુવાની—
ગર્હ ક્યાં તે ન જાણી.—(ધ્રુવ)

સરજો ડોહ્યા, ચંદ્રો ડોહ્યા,
ડોહ્યાં ગગન ગુમાની ;
જુવન જુવન ભડ તાપે ડોહ્યાં,
એવી હોઝ દિવાની !
મારી તો ગર્હ રે જુવાની. ૧

તાપ જ તૂટ્યા, રંગો ખૂટ્યા,
પડ્યા પવન તોફાની :
ગગન બધે છામે અંધરાતું,
પલકે પાંખ નિઘાની :
મારી તો ગર્હ રે જુવાની. ૨

જોતાં જોતાં દિશા કુખી ને
કુખી બધી મસ્તાની :
મંદિરમાં તો પડતા પંડા,
દિશમાં ધંદી બની :
મારી તો ગર્હ રે જુવાની. ૩

આવ્યા કાગળ અમરાપુરના,
કરજો કંઈ મહેમાની :

અરે ભક્ષા ભગવાન જૂથો હું,
ખરી કીધી નાદાની !

મારી તો ગર્હ રે જીવાની.

૪

પ્રાણ ગયા ને વૈભવ પધાર્યા,
રહે અદસ અમ્માની :

ભોગથી તેજ જીવાની, નહીં તો
જીવાની છે હેવાની !

મારી તો ગર્હ રે જીવાની—

ગર્હ ક્યાં તે ન જણી.

૫

લુવાની

(છીંચ)૦

જા રે ઝો જાદુગર ! જા રે ઝો લોમણી !

મીઠા છે મોહ બધા માયાતણા ;

જાની લુવાની જૂઠાં લામ્બર ચલાવશે ;

દીકા અમર કાંઈને કાપાંતણા ?—

જા રે ઝો જાદુગર ! ૧

પાપે બધાયાં કાચી કાપાનાં કાટલાં

પાપે ફૂંકાતાં સહેજે તડકી જશે ;

લુગ લુગનો પ્યારી મારો આત્મા પ્રવાસી હો

મુગમુગ ઝો દેખી જાને ભમનો દશે ?

જા રે ઝો જાદુગર ! ૨

અંદર ઉકળતા જિના કાદવ ત્યાં ખદખદે,

વચ્ચે વકરાતાં જિંદાં પાણી બપાં ;

ઉપર મટેલી મોંઘી લીલા છે મોહની :

ઝો રે લુવાનીએ મેલાં કર્યાં.

જા રે ઝો જાદુગર ! ૩

ધમધમતા તાપમાં તપેલી ઝો તાવણી,

ઉપર પડ્યાં જિંદુ હજીબી ઉડે ;

ઝો રે લુવાની એની લવાજા ન જાણી,

ઉપર બખે, દિમે બીનર ખડે :

જા રે ઝો જાદુગર ! ૪

• " પાશુરૂનો મારો મેઝો મોહનજી, મારયડે મને જપા રિયો, "—એ શદ.

વાટે વહેલો જોવો ઉડે પટોળિયો,
 બ્રમણે ભરાતો સૌને ધૂળે ભરે ;
 એ રે જીવાની એવી ભુતડી ને બાવરી,
 ભટકી ભટકી અતે થાકી ઠરે :

જા રે ઓ જાદુગર ! ૫

અક્ષતી અકરોળે બધી દિશાઓ ડાક્ષતી
 દરશે તોફાન ત્યારે દિસશે નરી ;
 ખુશતી દિગંત નવાં નયનો ત્યાં ખોલતી,—
 એ રે જીવાની નહીં સમજી જરી !—

જા રે ઓ જાદુગર !

તદ્વથા એ તાર ને ફટી એ તુંબડી,
 ધૂજતી એ આંગળીને સૂર ના જડે :
 કયાં જઈ ઉરતાદ દવે ખોળે એ પાંગળી ?
 કાણુ રે ફરી એની વીણા ધડે ?

જા રે ઓ જાદુગર ! ૬

સેવા

(રાગ ખીર-તાલ દીપગંદી) •

ધનમદમાં સિદ્ધ એવા રહેા સરખી ?
પ્રભુપદમાં સદુ સેવા છે સરખી. (ધ્રુવ)

શાખ ફરોડાનું દાન શેં મોટું ?
રોટીના દેકડાનું ખાન શેં મોટું ? — ધનમદમાં •

રાય થયા તો બંડાર લૂંટાવો,
રંકે રહ્યા તો ખવાડીને ખાવો : — ધનમદમાં •

સૂર્ય તપે જગ આક્રમણે,
દીપ ગ્રી ધરને અગ્નિવાણે : — ધનમદમાં •

નાનું કે મોટું સદુ પ્રભુની છે ખાયા :
અદ્વૈત પ્રભુ શુદ્ધ સેવી દમાયા. — ધનમદમાં •

ભેદનો ભેદ

(રામ કલ્યાણ-વાણ દાદરો)•

છતી આંખે તારી ભોય શું જાયા ?
જીવ ! તું ભોની ક્યાં છે જગરાયા !—(ધ્રુવ)

દોડી દોડી જાયા પૂઠે ચાકે,
શૂન્ય વિષે તારું તીર તાકે ;
ખાલી રહે ભાષો ને તાળી દે માયા :
જીવ ! તું ભોની ક્યાં છે જગરાયા.—છતી• ૧

છટયા કદી નહીં ભોગ છટે,
ભેરે ભોડ્યાં સહુ ભોગ વહે ;
સુખનાં તો સ્વપ્નાં ને દુઃખની છે દ્રાયા :
જીવ ! તું ભોની ક્યાં છે જગરાયા.—છતી• ૨

જાડે જાડે ઉર ઉતરી જાની,
શોષ નિશાની ત્યાં એક જાની ;
દૈયાના રાયા રહે દૈયે હુલાયા :
જીવ ! તું ભોની ક્યાં છે જગરાયા.—છતી• ૩

જાયા દરી જાવ છેક નીચે,
ઉવડી છુપી કાષ્ઠ આંખ મીચે :
જડશે ત્યાં ભેદ ને ભેદ સવાયા :
જીવ ! તું ભોની ત્યાં છે જગરાયા !—છતી• ૪

અધી દુનિયા

—

(રાગ શીરમવાસ-તાલ લાવણી) •

ઓ અધી દુનિયા ! લાખો આંખેય તું દેખે નહીં,
 ઓ અધી દુનિયા !
 પગ આગળ ને રહું ભેખે નહીં,
 ચેખે નહીં, દેખે નહીં :
 ઓ અધી દુનિયા ! (ક્રુપ)

ભૂરાંરંગી પિછાડી
 તારાજડી પ્રભુએ ઝાડી ;
 છેડા દિશંત છેડી
 પ્રભુ શોધે ના પ્રીત ભેડી :
 એ પદ પાછળ નિરખે ઘડી એકે નહીં,
 ચેખે નહીં, દેખે નહીં :
 ઓ અધી દુનિયા ! ૧

વાદળમાં વીજળી નેવે
 પાને છુપાયો મેવો ;
 પ્રભુનો છે મર્મ એવો,
 પથર ઉંચકે ત્યાં દેવો ! .
 પણ તું છુજ આ અધાર તો છેકે નહીં,
 ચેખે નહીં, દેખે નહીં :
 ઓ અધી દુનિયા ! ૨

પધર ફાડી પી ખાણી,
 હીરો લે ખોદી ખાણી ;
 નયનોનું દૂર નાણી,
 પ્રજુધીયાની લે લહાણી !

શું ચીતરે નો સમજે અદ્ય રેખે નહીં,
 ચેખે નહીં, દેખે નહીં ?
 ઝા અધી દુનિયા ! ૨

સતની રંગત

(રાગ ઝિઝોદી-લાલ દીપચંદી) •

ધટધટમાં ભરી રંગન સતની :
 તું શું બોલે, એ જગતના વતની ?
 ધટધટમાં ભરી રંગત સતની. (મુવ)

બાહ્ય, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને શ્રદ ૩
 આંતર—એ બધી કથની :
 આંતર એકજ તરણિની જ્યોતિ એ,
 ગરહી એ એકજ પથની :
 ધટધટમાં ભરી રંગન રાતની. ૧

એક પિતાની ■ પંગત અંગત,
 રંગત એક સુરતની,
 એકજ પંક્તિની બધી પાંખડી,
 એકજ ધાર અમૃતની :
 ધટધટમાં ભરી રંગત સતની. ૨

વાદળ વાદળ ચંદ્ર દળે ત્યાં
 ભરત છે એક રંગતની ;
 ભીતર ગાહર એકખત એકજ
 મારી, તારી કે જગતની :
 ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની.

૩

રાસ રમતમાં, કે હાસ્ય ગમતમાં, કે
 ક્રાંસમાં હોય વિપતની ;
 ઘટઘટનાં પટ પાછળ પક્ષકે
 આંખ અદ્ધ એજ સતની :
 ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની.

૪

પરાવર્તન

(રામ ગાય-ત્રિવાલ)

ચગચગ રખડે શું પ્રભુ જોવા !
 દૂર જવા શું માને, જે છે
 પાસેનું તે જોવા :
 ચગચગ રખડે શું પ્રભુ જોવા !—(મુવ)

જગત પ્રધું છે દર્પણ તારું,
 મહીં શું જોતો મોવા ! —ચગચગ.

કામધેનુ છે બીતર તારી :
 ફર પાછો તે દો'વા ! —ચગચગ.

હડતો હડતો પંથખે ના,
 અટકુ કરે શું રોવા ? —ચગચગ.

અમૃતગંગા છે તુમ માટે,
 લે ન મલિનજન ધોવા. —ચગચગ.

અદમ સતત અર્પીધાર પડે ત્યાં
 ગાસ અમર બીજ જોવા ! —ચગચગ.

તીરથ

(નાગ લૈરપી-ત્રિતાલ)

તારાં તીરથની યાય હાંસી,
રે મન !

શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — (મુર)

અડસક તીરથ લાગ્યાં ઓઝાં,
તેં તો કીધાં અડવાસી ;
ક્યાંયે મળ્યો નહીં સાહેબ તારો :
ફર ફરી લાખ ચોર્યાસી !
રે મન !

શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં૦

નાખુદો દોરી શકે ન સફાન તો
બેઠે શુ સિંધુ ખલાસી ?
ભરદરિયે રહે નાવકું ડાલી,
પાર ન પામે પ્રવાસી :
રે મન !

શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં૦

તીરથ તારે છે જીતરે મોહું,
 તે નહીં જોયું તપાસી ;
 અંતરગંગ સૂકાઈ ગઈ ને
 ઘાટે ઘાટે ગંગ જાતી !
 રે મન !
 શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં.

તીરથનું પણ તીરથ અંદર
 એક અખંડ અવિનાશી ;
 અડસઠ તીરથ પુણ્ય જડે ત્યાં :
 છોડી દે અદ્ય ઉદારી !
 રે મન !
 શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં.

મકાશ

(તાલ-સાવણી) -

જોલ રે જોલ નજર તારી !
ખુશી આ સૃષ્ટિ સારી. — (મુવ)

પૂર્વ તણું પખીડું જાગ્યું,
જોલ્યાં પિચ્છસમારી ;
ઉઘડી કંચન બારી નભની :
ગંધ રહી તુજ બારી :
જોલ રે જોલ નજર તારી ! ૧

ઉઘડ્યા ઠાકિમકંઠ વતોના,
ધૂલ રહ્યાં પોકારી ;
કમળો કેરી કીકી ઉઘડી :
શેં રહી તુજ અંધારી ?
જોલ રે જોલ નજર તારી ! ૨

ગયું બધું તે રજની ગળશે ;
લે દિનધન સ્વીકારી ;
જૂત બધું ભીડી, જા ધરવા
ભવિષ્યની આ સ્વારી !
જોલ રે જોલ નજર તારી ! ૩

જોશે તે જગને જોમવશે,
 નહીં તે રહેશે હારી :
 ઉઘડી મંજરી દુનિયાની તો
 ધમરે પ્રથુ પ્રથુ ભારી !
 જોલ રે જોલ નગર તારી ! ૪

જોલ નગર ગુજ બીતર ખાહર,
 નહીં ગુમથી જગ ન્યારી ;
 એકે ક્ષણે ને એકજ પીંછી :
 પ્રથુ આ રહો ચીતારી !
 જોલ રે જોલ નગર તારી ! ૫

મનપંખી

—

(સમ દેશ-તાલ દેરણા) *

ઊડ મનપંખી ! ઊડ હવે ! — (મુગ)

વનવન ફરી ફરી જસ જસ પર
 ભટકી ભટકી ખુમ લીધું છ,
 એક જસ તેં ઉઠજ છોડ્યું,
 દિવ્ય ગગનભર કીધું :— ઊડ હવે !
 ઊડ મનપંખી ! ઊડ હવે ! ૧

કણકણ ચરી ચરી તાપ તાપ ભર
 ઝરણુ ઝરણુ જળ પીધું છ :
 સાત સિંધુભર ત્રિંદુ અમીનું
 પી નો પ્રભુનું દીધું !— ઊડ હવે !
 ઊડ મનપંખી ! ઊડ હવે ! ૨

વિશ્વવૃક્ષ

—

(ગરબી)

મૂલે મૂલે આ વિશ્વનું વૃક્ષ,
કૌટિક ડાળે મૂલે ;
મારે અંતરે લક્ષ અલક્ષ
ઉપડે જ્યોતિષે.— (દ્રુવ)

જ્યોતિષે એ ઝગઝગ કરતું
વૃક્ષ અનંત મૂલાતું રે,
અનંતતાને આંગણુ ઉમળું
પગપગ રહે પથરાતું :
ઉપડે જ્યોતિષે. ૧

મૃગ રણાં ઉં ગોડાં એનાં
અણુદોડાં અધારે રે,
તિમિરરસં પોપાપ છતાં એ
જ્યોતિષે ઝગઝગારે !
ઉપડે જ્યોતિષે, ૨

નહીં દીસે કે વાલી એતો,
 નહીં દીસે કે માળી રે ;
 જે ખીજમાંથી વૃક્ષ ઉચ્ચું એ,
 તેનીજ લીલા લાણી :
 ઉધડે જ્યોતિફૂલે. ૩

અણુગણુ જ્યોતિફૂલોની એવી
 પાંદડી એક ધરાની રે,
 એ પાંદડીએ પરાગ લી છે
 માનવજ્યોતિજ નાની :
 ઉધડે જ્યોતિફૂલે. ૪

વૃક્ષ ઉગે અધાર વિગે પણ
 ફલપરાગ ઝગૂંકે રે,
 માનવ પોતે જ્યોતિ ખતાં શેં
 અધારે શિર ઝૂંકે ?
 ઉધડે જ્યોતિફૂલે. ૫

વૃક્ષ ઉગે ફાલે અધારે
 ફૂલ ઉગે પણ તેવાં રે :
 માનવ જો નિજ જ્યોતિ ભુએ તો
 દુઃખમાં સુખ પણ એવાં :
 ઉધડે જ્યોતિફૂલે. ૬

અર્નતતાને આંગણુ ઝળતા
 માનવજ્યોતિ ઝરતા રે !
 વિશ્વવૃક્ષનાં ફૂલે છે
 તારાજ પરાગ ખમરતા :
 ઉઘડે જ્યોતિફૂલે.

અધારે વીટળાયો સાગે
 તે જ્યોતિનીજ ખાયા રે ;
 ઐ તુજ માયા, ઐ તુજ કાયા ;
 તુંજ રહ્યો જમરાયા !
 ઉઘડે જ્યોતિફૂલે.

અંતરની જ્યોત

(રાગ આસાવરી-ચિનાસ)

જ્યોત જગવ અંતરની, મનવા !
 જ્યોત જગવ અંતરની ;
 ગેગ દિશા ધરણી, મનવા !
 જ્યોત જગવ અંતરની ! —(ધ્રુવ)

દશે દિશાના પડદા ઊંચકે,
 છત મેધાડંબરની ;
 તોય દિશા કે ભાળ જરા પળ
 જડે ન ધરણીધરની :
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૧

રત્ન અગોચર ધામ ધણીનું ;
 ક્યાં મુકે નીમરણી ?
 ક્યાં ટેકવરી પોકળ આભે,
 ક્યાં નીચે છે ધરણી ?
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૨

પયમાં તુંજ જિભો રહી ખાંધે
 દસદસ દિશા અવરની :
 એક દિશા તેં જોઈ ન જાણી,
 તે તો તુંજ જીતરની :
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૩

મટીતે મટીમાં મળવું ;
 ક્યાં આત્માની વરણી ?
 આત્માને પ્રભુમાં છે લગવું,
 જેમ કિરણને તરણિ :
 મનવા ! જ્યોત જગત અંતરની ! ૪

રહે ચેતના જો નહીં જગત
 તુજ ઉર વિશ્વંભરની,
 તો ક્યમ પ્રભુમાં ચેતન રહેવા
 રાખે આશ છાપરની ?
 મનવા ! જ્યોત જગત અંતરની ! ૫

જ્યોત પ્રકાશે નહીં, તે જ્યોતે
 જોશે કાણુ, હિચરની !
 જગત જગત એ જ્યોત અદ્ભુતું,
 એજ સખી આપરની !
 મનવા ! જ્યોત જગત અંતરની ! ૬

સાહેબની મુરખટ્ટી

—૫—

(રાગ આસાવરી—ત્રિતાલ)

ઢાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરખટ્ટી !—(ધ્રુવ)

અંજન કરતાં આંખ ઉઘાડે,
પાડે નવ અજવાળાં ;
છટે પડદા ભવભવના ને
તૂટે ઊરનાં તાળાં :

ઢાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરખટ્ટી !

લંગડાને કુંગર ફદાવે,
અંધાને દે આંખો ;
મૂંગો નવનવ ગાન ગરાડે,
લૂંચો પામે પાંખો :

ઢાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરખટ્ટી !

જંગલ જંગલ નેગી ભમતા,
ભમતા લિન્ન લિન્ન મતિયા ;
જતી સતી કે સાધુ તપેશ્રી,
ધરધર ધ્રુમતા સતિયા !

ઢાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરખટ્ટી !

નામ નિચાની નહીં કે દીધી,
 નહીં દીધી એમાણી ;
 લવલવ લટકી રહે અથડાતી
 વડી ફરી વાણી :

કાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરબી !

હર ખોદીને અંદર ઉતર,
 આતમઆંખ ઉધારું ;
 જડી જડી !-ઠહું એમ જરા ત્યાં
 અદસ પડે મન આડું !

કાઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની મુરબી !
 કાઇને જડી હોય તો રોજે મારા સાહેબની ઉરબી !

સંતાકુકડી

(છીંચ) •

ક્યાં છે મંતાયો મારો સાહેબો, હો સંતશ્રી !

વનવન હું વાસ એના શોધી વળ્યો ;

જિંએ નિહાળી જાંડી આલની અગાધતા,

નીએ પાતાળનો ન પત્તો મળ્યો :

ક્યાં છે મંતાયો ૦ ૧

જિંએ ચક્રું હું તો આલની અગારીએ,

ખોળું ખોળું ત્યાં અંગારા જડે ;

હું ભાઈ એ અંગારાની આંચને,

ક્યાં એ સાહેબો નહીં નજરે પડે :

ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૨

સાગર ને સરિતાનાં શોખાં મેં પાણીકાં,

જોડાં ઉદર એનાં ખાલી કાષાં :

મરકી ગયો મારો સાહેબો શું ત્યાંથી એ ?

મૂની બખોલનાં દર્શન લીધાં :

ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૩

કૂંટતા પવનને ઉતાર્યો મેં આસમાં,
 ઊડતી દૂર વીજળીને બાજી પડ્યો ;
 મુકધું મેં મુખ મારું મેઢુલાની ધારમાં,
 નહીં રે સાહેબો મારો ક્યાંયે બેઠ્યો :
 ક્યાં છે સંતાપો ॥ ૪

કીડતા તે કાળજી પકડી મેં ચાંચને,
 પીંછે પીંછે તેનાં પગલાં દીકાં ;
 પગલે પગલે મેં ચલાવ્યું પગેફું, પાનું
 યાદી પડ્યો, ન જોનાં પગલાં નિડ્યાં :
 ક્યાં છે સંતાપો ॥ ૫

હાડી અનંતનામાં બોલ્યા મેં દાયને,
 આખર હો ભાગ જોની મગસો જરી :
 ઘોળી ઘોળી ખાલી મંથન હું તો કરું,
 આવે નિગરા નરી ઉપર તરી :
 ક્યાં છે સંતાપો ॥ ૬

આંખે દેખાય નહીં, કાને સુણાય નહીં,
 દાથે ધરાય નહીં : એ શું દરો ?
 જનમોજનમ તને જોખ્યો મેં ખંતથી :
 કપારે સારેજા ! તારી જોજખ થશે ?
 ક્યાં છે સંતાપો ॥ ૭

ધગધગને જો મારું હૈયું દુઃખમણું,
 અણમણ જગત મેં મારે હિરે ભરું ;
 એ રે સાહેબો મારે હૈયે સંતાપડો,
 હસવું ન એનું મારી નજરે તરું :
 ક્યાં છે સંતાપો. ૮

શાને સંતાપ, મારા સાહેબા, તું જીતરે ?
 ક્યાં તક બૂલવણીમાં ભમતો જુહું ?
 તને રે જગત તારું નથી રે ભોષતું—
 આવ રે સાહેબા ! તારી ડોકે મૂકું !
 ક્યાં છે સંતાપો. ૯

સુરસંદેશ

(ધોળ)

સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ કહેજો એટલું :
 તારો ભક્ત કરે છે પગપગ પ્રેમપ્રણામ ;
 આશુ' વ્યથ જગત આ તારું તારા સત્યમાં,
 સમજે માનવું શું તુજ કૃતિનો એક કલામ ?
 સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ કહેજો એટલું ! ૧

બાંધી સર્વ દિશાઓ તે તો તારા બોલથી,
 બાંધ્યાં સુરજ ચંદ્ર મહો તારાનાં તેજ ;
 કાળા ધન આ ધૂમે પગપગ તારાં આભમાં,
 પહેશે અમ આખે શું નિસહિન હાથા એજ ?
 સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૨

તાણા વાણા પૂર્વા તેજ અને અધારના,
 નિસહિન આસે તારાં અણુમંજુ અમુક્ષ્મ વંચ ;
 અણુદીપ્ત તુજ કર ફેરવતા માનવકાંક્ષા ;
 અમને અપગ્રાવી વણતું શું તુજ જગતંત્ર ?
 સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૩

તારે જમણે કર ઉધડે નવરંગ પ્રભાત જ્યાં,
 તારે ડાબે કર પદકે સંધ્યાની પાંખ ;
 મધ્યાહને મધરાતે રેલે નવનવ જ્યોતિ જ્યાં,
 ત્યાં કચમ પામે પગપગ આંખ અમારી અંખ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૪

તારો શબ્દ સનાતન આપ્યો તેંજ ત્રિલોકીને,
 તુજ નાદે જગતું પહાંડ જધું સાનંદ ;
 શાને કીધા ઘટ તેં પડદા અમ હુંવાતણા ?
 એના પડધા અમ હુંયે શેં પડતા મંદ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૫

કીધા તેં જળસંઘરતા દાનેશ્રી મેહુલા,
 તેને ચીરતી શાને કીધી તાતી વાજ ?
 અમૃત જેવી મીઠી અમ દેયે શ્રદ્ધા ભરી,
 તેમાં એર સમાં શેં ઉગતાં શંકાખીજ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૬

પગપગ મુખમાં નામરટણ ચાલે નટરાજનું,
 પગપગ હૈયામાં ચાલે દાનધનું નૃત્ય ;
 પગમાં બિડવું સ્વર્ગ, પગે પડવું પાતાળમાં ;
 જૂહું જીવન વિરમે પછી શું જડશે સત્ય ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૭

અમને જલું અસત્યોમાંથી શું તુજ સત્યમાં ?
 તિમિરેથીજ જલું શું તુજ તેજે અમ કાજ ?
 મળશે શું મરતાંજ અમરતા અમને આખરે ?
 કુખરો તોજ ઉગરો શું અમ આત્મજહાજ ?
 સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૮

દીધી આશા લાંબી, જીવન કીધું દેંકડું ;
 દેખે સ્નેહ ભર્યો તો આંખ ટપકતાં ઝેર ;
 દીધી આંખ અમોને, પોતે રહી અદસ્ય શું ;
 તું હું એક હતા તો વિખરાયા શી પેર ?
 સુરજન ! પ્રભુજને જાનું જઈ પૂછજો એટલું ! ૯

બોલે બોલ કદી ના, રહે અબોલ સદા ભલે ;
 તારા ઉત્તરની જોશું મુગધુમળર વાટ ;
 ફોડી અનંતતાની પાળ ઉજળતા આવશું ;
 તુજને વીંટી લઈશું સ્નેહે, ધરમ વિરાટ !
 સુરજન ! પ્રભુજને ખુશું જઈ કરેજો એટલું ! ૧૦

લૂંટ

(લાવણી)

પ્રભુને લૂંટવાજી, ચાલો લૂંટવાજી !
ચિરધન મૂંટવાજી, આનંદ ધુંટવાજી.— (મુવ)

સાત સાત આઝાચ દિવાલો
ખાંધી કીધા કોટ ;
જતમાં એ ત્યાં રહ્યો છુપાઈ ;
ચાલો દુધએ ચોટ !
ચાલો લૂંટવા જી. ૧

અખૂટ ધન એ ગાંઠે રાખે,
સોતું રૂપું ઝવેર ;
નિશદિન સહેજે ફરતો બોમે
વેરે ઠેરઠેર :
ચાલો લૂંટવા જી. ૨

ચાદળ પડદા ટાંગી પાછળ
છુપવે એ અમીયાત ;
આપણને તો ઝારી મારી
આપે પાણી માત્ર :
ચાલો લૂંટવા જી.

એ ધન ને અમૃત એ એનાં

નહીં સેં આપણુ કાજ ?

જન્મોજન્મ બીજારી ભીએ :

એજ દરે સું રાજ ?

આલો લૂંટવા છ.

૪

આલો લૈયા ! જોગી, સતો !

આધો મનની કેડ !

સત્ય સુરજે કરશું દ્વેષ

કિંધા કેરી ઉખેડ :

આલો લૂંટવા છ.

૫

લૂંટવું ધન ને લૂંટવાં અમૃત,

સૌ આનંદનો સાથ ;

લૂંટવું આપું સ્વર્ગ અદ્વિત હો,

લૂંટવો આપો નાથ !

આલો લૂંટવા છ.

૬

પ્રભુને લૂંટવાછ, આલો લૂંટવા છ !

પ્યાસો

-૪-

(રાત્ર આરાધવરી-ત્રિતાલ) •

ધર ધર મનવા ! પ્યાસો ધર ધર,
 ભર ભર ચાર અમીરસ પ્યાસે !
 ભર ભર ચાર અમીરસ પ્યાસે,
 ત્રીસ રસધાર ભરભર વહાસે !
 ધર ધર મનવા

આ નવ પ્રભાત પલકતું,
 છલછલ છે પાત્ર છલકતું ;
 કિરણે કિરણે સરતું બીડશે
 પળવારમાં પાતાલે :

ધર ધર મનવા ! ૧

ઘડી બે ઘડીમાં નભ તપશે,
 ગળું ગળું ચર્મ આગળ ધપશે;
 મનની મનમાં રહેશે, મગશે
 તરણાર નહીં કંઈ કાલે :

ધર ધર મનવા ! ૨

• “મન દેતે હવ કયા ચાર તેરે બાલ ધુધરવાલે,”—એ રાહ.

ક્યાં ચંદ્ર વિનાની ભરતી ?
 ક્યાં મુવવિષ્ણુ ફરતી ધરતી ?
 ક્યાં અમીરસ વિણ તુમને જડશે
 કિરતાર, ધર તુજ ખ્યાલે ?
 ધર ધર મનવા ! ૩

ધરી લે અનકદ તુજ ખ્યાલે,
 ફોકદ ના પૂછ સવાલે !
 તું પી લે, પી લે અદલ, અગર
 ભવભાર વહે કરે દાલે !

ધર ધર મનવા ! ખ્યાલો ધર ધર,
 ભર ભર ચાર અમીરસ ખ્યાલે !

३

वैराग्य

અલખની ધુન

(ગરબ)

પ્રભો ! તુજ બારણે આજે અલખની ધુન મચાવું હું,
ગગનમાં ઘેર ઘન ગાજે, અલખની ધુન મચાવું હું :

અરે દિલધૂપદાનીમાં પડ્યા આતશ બધા ઠંડા,
હવે તુજ નામ ભભરાવી મુખે ધૂપ આ જળાવું હું.

હતી અનહદ અકળ બોલી, પુકારી મેં હવામાં ગઈ ;
બંધી દુનિયા બને જહેરી : પ્રભો ! કોતે સુથાવું હું ?

પડ્યાં આંસુ, ઝીડ્યાં છીરે, ઝીડ્યાં કે આસમાને આ,
રહ્યાં અણઝીસિયાં જગમાં, હવે ક્યાં તે ઝીલાવું હું ?

હતો દરિયાવ દિલમાં પછુ તરી ના નાવડી કે ત્યાં ;
મળ્યો ના નાખુદો ગેબી : પછી ક્યાં એ તરાવું હું ?

નિદાળી હાથ આ ખાલી, મને જગ ફેરવે પાછો :
ભરી દે તારી લિક્ષાથી, ન દુનિયાને બતાવું હું.

ભરી ભરતી અહીં ડોલે, ભોંગઈં તુજ કૃપાછાણે :
અલખની ધુન મચાવી ત્યાં અદલ તુજમાં સમાવું હું.

ગગનમાં ઘેર ઘન ગાજે, અલખની ધુન મચાવું હું :
પ્રભો ! તુજ અંતરે આજે અલખની ધુન મચાવું હું.

નાવડી

(પદ : કન્વાડી-તાલ દાદરો)

ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે.

મારો નાથ ઉતારે ત્યાં હાથ રે,
 મને જીવડી સે ભર નિજ ખાથ રે,
 મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે.

એ તો ક્યાંના રાગ અને ક્યાંની પ્રગત,
 એવા જુગજુમના કંઈ વિગેગ સંભા ;
 નાથ ! પંથ હશે કૈંક મેં વરભા :
 હવે ચૂંનું આ તુજ પદપાવડી રે—
 મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે. ૧

નાથ ! કૈંક જુગો હું વિમુખ હતો,
 જ્યાં ત્યાં એક અધાર અધાર મનો ;
 આ હું પાછો ફરું ત્યાં તું છેજ જનો !
 હવે ધાર સદા મુજ પાંચડી રે—
 મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે. ૨

હવે નાવનું કામ કરું ન રમું ;
 બલે હમે ; ન વિશ્વથી કાંઈ મયું ;
 નાથ ! તારૂંજ વિશ્વમાં યાઓ મયું !
 શેં ન જાણી મેં તુજ ગત આવડી રે ?
 મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે ! ૩

મહેમાન

(મરખા) *

શાને સૂતાં ઓ સંસારિયાં !

દણ સુણો શું સ્વપ્નનાં ગાન રે ?

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

જોતાં જોતાં આ - દિગંતથી

ઘેર આવશે મોઢા મહેમાન રે :

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૧

પૂર્યાં પવન શું પિંજરે,

ને જાંઘ્યાં શું મેઘનાં નૃત્ય રે ?

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

કાળજી ગમ્યાં અધારનાં

ને સ્વપ્નમાં શું લાગ્યાં સત્ય રે ?

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૨

મંથ્યાની અંગૂઠિ સાધિયા

પૂરે તેવાં શું લાગ્યાં એ ધામ રે ?

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

બીને છે ચિત્રો ચીતર્યાં,

તેના જોણશે શું લક્ષમણુ રામ રે ?

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૩

મેઁધી છે દેહની દેવડી,
 ને તેમાં લાખો જગતની છે ખાણુ રે :
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?
 દારે પડ્યાં રહો શું ઘેનમાં,
 એના પરખ્યા છે દેવસપ્ન પ્રાણુ રે ?
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ? ૪

ઘોડાં નદીં દાર ને ઝોટલા,
 ને નથી ઘોડા એ દેવના મેલ રે :
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?
 ધૂળે દટાશે દેવ-દેવડી,
 તૂટી પડશે એ સ્વપ્નના મહેલ રે :
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ? ૫

આવે પ્રભાતની પાલખી
 ને ત્યાંથી ઉતરે રૂઢ રવિરાજ રે :
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?
 પગમાં મહેમાન એવા આવશે
 તેને દેશે કેમ આદર આજ રે ?
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ? ૬

વાળી સમાધાં નથી આંગળાં,
 ને નથી તોરણ કંઈ બાંધ્યાં બાર રે :
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?
 ખૂળે પડેલ દેવ ઝૂંટેતા,
 કેમ બાળી કરશે સન્માર રે ?
 સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ? ૭

હોડો, હોડો, ઓ સંસારિયાં !

જશે જોતામાં સ્વપ્નની જ્વન રે ;

સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

પુણ્યે દીપાવો દેવ-દેવડી !

પળે આવશે મોંઘા મેહમાન રે :

સ્વપ્નમાં કેા ના સૂતાં રે !

૮

બોલો રામરામજી !

—૪૦—

(પદ-તાલ ત્રિતાલ)

બોલો રામરામજી, બોલો રામરામજી !—(પ્રવ)

મટ્ટીમાં ઉગરું, મટ્ટીમાં ચમરું :
 સર્વ જગતનો ન્યાય ;
 મટ્ટીથી વનથું તે મટ્ટીમાં વસે,
 આત્માને લાગે ન લાગ :
 બોલો રામરામજી ! ૧

પગભર હવે, ઘડીભર હવે,
 છવે વર્ષે હમર ;
 કાપાના કાઠને અતે બીજે કે
 મટ્ટી વિના નહીં હાર :
 બોલો રામરામજી ! ૨

કંચન જેવી કાપ ફદાવે,
 મરજ જેવાં તેજ ;
 એક દિન આગે મટ્ટીનાં આજી :
 મટ્ટીમાંજ એની સેજ :
 બોલો રામરામજી ! ૩

એવી કાયાની શી રે સુધામી,
 આખર જોતો અંત ?
 રામની સાથે રાજે સગાઈ
 આત્મા અમર અનંત :
 જોલો રામરામજી ! ૪

વૈદો હાર્યા ને ઔપધ હાર્યા,
 કોઈ ન આવે કામ :
 ઔપધ અંતે ગંગાજળ ને
 વૈદ તો એકજ રામ ;
 જોલો રામરામજી ! ૫

શુર્ષુ હવેલી

(રાગ નેમીઆ—તાલ દાદરા)

હરિ ! મારી સાખવસાની હવેલી
કેવી આજે શુર્ષુ જની મૂમાય ;
હની જેની છાપરી ગમને ચડેલી,
આજે તેને તળિયે છે તારાના પાવ !—(ધ્રુવ)

એમમ આંદનીયી છે ચણેલી
એની રૂપેરી બીંત ;
તડકા ટાક અને વરસાદે
શોભિત રહેતી અશ્રુત :
જેની આજે ખૂણેખૂણે છે ખસેલી,
ચીરે ચીરે આંદની તેની મુંઝાય ;
હરિ ! મારી સાખવસાની હવેલી
કેવી આજે શુર્ષુ જની મૂમાય. ૧

મારીએ તારાના ગેમી ચમકારા,
ખારણે માણેકની મૂમ ;
કિરણોના પુંજીથી જતને મરેલી ને
બીંતે મડપાં મોંપાં મૂમ :
તૂટ્યાં જાડણાં, ખારી ફટેલી,
નથી આજે જતની રવીકેમ છાંય ;
હરિ ! મારી સાખવસાની હવેલી
કેવી આજે શુર્ષુ જની મૂમાય. ૨

એક હતો દીપ ઓરડે હાડે,
 નહીં મેં ગણ્યો તે વાર :
 તૂટ્યાં એ બાર ને ઝિડ્યાં તે છપ્પર,
 દીપ કરે અબકાર !

હરિ ! મારા દીપનો તુંજ છે બેઠી,
 પડું પડું જોની હવેલી તો ચાપ !
 હરિ ! મારી લાખવસાની હવેલી
 કેવી આજે સૂતી સૂતી ચતી જાય ! ૩

અશક્તિ

—૧૧—

(રાગ આશાવરી-ત્રિતાલ)

જાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ હોડી ? ચઠે નહીં એકે કોડી.—(મુવ)

ધાઇ ન જાણ્યું, કમાઈ ન જાણ્યું,
 નહીં જાણ્યું ગમ ખાઈ,
 ચાહી ન જાણ્યું, સાહી ન જાણ્યું,
 નહીં જાણ્યું જમ કાંઈ :

જાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ હોડી ? ૧

હિંમત છૂટી, હિંમત તૂટી ;
 બાંધેલા જાગરો પટકો ;
 હોડી જગના સીધા રસ્તા,
 ગતી ગતી શું ભટકો ?

જાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ હોડી ? ૨

ભોગ વિશે તો જાણી પૂજા,
 ભોગ વિશે તો મટી :
 ઇચ્છાનાં તનમાં ખીસા ખટકે,
 મરનાં બિની જડી :

જાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ હોડી ? ૩

ઘર છોડીને ઘરને શોધો,
 તરુ છોડીને જાયા ;
 નહીં જીતાતી કાયા — ગાયા,
 શું જીતો જગદાયા !
 બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ છોડી ? ૪

શક્તિ વિના સંસાર જળાબ્ધો;
 ભક્તિ વિના શાં ભગવાં ?
 બળતાં ચાલે બન્ને છેડે,
 અદ્ભુત દર્શાં મન દગવાં ?
 બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જમ છોડી ? ૫

સંયમ

(રાગ આશાવરી-ત્રિતાલ)

મન મારે તે પક્ષા,
જોગી ! મન મારે તે પક્ષા. (ધ્રુવ)

જન્ય દ્વિમાલ્ય, રમેશ્વર કે
જન્ય જનારસ મક્ષા ;
મન તો બેઠું રાગ કરે ને
પગ તો ખાતા ધક્ષા :
જોગી ! મન મારે તે પક્ષા. ૧

ગાઈ વટાવી ખંદર પેસે,
તોય ન દેખે ડક્ષા ;
ગાવન અક્ષર પાર છુપાયા
અગમ નિગમના ઠક્ષા :
જોગી ! મન મારે તે પક્ષા. ૨

તનને તારી નાંત ગનાય,
રાખે રક્ષમ રક્ષા :
મન તો દસતું જન્ય મંલકતું,
એ તો જિધા સક્ષા :
જોગી ! મન મારે તે પક્ષા ! ૩

મન છે લાખી, મન છે ખાખી,
 મનથી મોક્ષ તબક્કા :
 મનગી મહા ટંકશાળ મળે તો
 અદ્વૈત છે હક્કમ હક્કા !
 ભેગી ! મન મારે તે પક્કા.

૪

મંદિર

(રાગ કાલિંગરો-ગાથ લાવણી)

રેલીમાં મંદિર બંધાવું,
જીઓની નાથ !
રેલીમાં મંદિર બંધાવું.— (ધ્રુવ)

મંદિર બંધાવું, કળશ ચઢાવું,
ગગનની સાથે અચઢાવું,
જીઓની નાથ !
ગગનને વાધી પડઢાવું :
જીઓની નાથ ! રેલીમાં

કંઈ કલ્પનાગુરંગ હિડાવું ગગન પરે ;
કંઈ રત્નમયજ્ઞ હિતરી હલ ને નવન ભરે :
આરમ્ભ મંગાવું, મર્તિ ધડાવું,
હીરાની આંખો ત્યાં મઢાવું,
જીઓની નાથ !
ગોનીની માગા ઘટકાવું,
જીઓની નાથ ! રેલીમાં

પળપળ કરે હું સાધના ત્યાં મન વિકળ બને,
રહે મૂર્તિ ત્યાંની ત્યાં ને ચક્ષુ ચળવિચળ બને :

ધૂણી ધગાવું, જ્યોતિ જગાવું,

ઝળહળતી જોતામાં જુઝાવું,

જુઓની નાથ !

મારાજ આસે તે હોણાવું,

જુઓની નાથ ! રેતીમાં

સળગાવી જ્યોતિ મૂરજ ચંદ્રની, જગદ્ગરા !

જોતી અખંડ મંદિરે પ્રગટાવશું ખરા ?

અંતર ફોડાવું, તારક તોડાવું,

ઝગઝગતી જ્યોતિ ઝગકાવું,

જુઓની નાથ !

જ્યોતિ સમ અદ્ભુત હું આણું,

જુઓની નાથ !

નેતિ નેતિ પર ફરી બંધાવું !

રેતીમાં

અંજન

(રાત્રી માટે-હીંચ-ત્રિપુટ) •

દૂંદી દૂંદી વળ્યો હું, કહીં નહીં જડ્યો તું,
 ક્યારે મળું હું, મારા નાથ છ ?
 ભરી દુનિયા ભમી ભમી પાછો પડ્યો હું,
 ક્યારે પળું હું તારી માથ છ ?— (મુવ)

પગપગ થકે મુજ પાપ ત્યાં યગચળ જરે અંધન રહ્યાં,
 વનવન બને આ કૂર, ને તુજ દૂર નંદનવન રહ્યાં :
 ધમણી ખસે નવ પાવધી, ન દડે દિગ્ગમ દિગંતની,
 તતમન રહે ધનરંજમાં, આંખે અગત્ય અંજન રહ્યાં :

રોષ રોષ યોવાગે, છે તે યોવાગે,
 ત્યારે દેશે શું તારો દાથ છ ?
 ભરી દુનિયા ભમી ભમી પાછો પડ્યો હું,
 ક્યારે પળું હું તારી માથ છ ?

અશ્રુવિજય

(રાગ કેદાર—તાલ ત્રિતાલ) •

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?

ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?

સૃષ્ટિતણાં પડ પડ પાછળ શું

અણગણ્ય મુગ સંતાશે ?

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?—(પ્રવ)

જરી જરી પડ જોણું કંઈ, જણે

અખધડી ત્યાં દેખાશે ;

પડનાં હોડાં મુજ કર મેલી,

પ્રભુ ! શું સરકી જશે ?

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૧

કરમિત હોવા મુખ્યામાં નિરખું

કર કે તમ છાયા શો :

કરમાંથી નમ મુખને કદખું,

તોય ન શું કદપાશે ?

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૨

ત્યાં જોઈ ત્યાં તમે અદ્ભુત કૃતિના
 ટગલામાં ઢંકારો ;
 એક દિગંત સદા રહે સામે :
 નહીં મુજ આંખ સમાશે ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૩

મુજ કીકીના તેજ તપવવા
 આંસુ તણાં અમી પાશે ?
 તમે મધ્યાહ્નતપ્યાં સત્યોને
 પંડી શું પૂર્ણ પ્રકાશે ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૪

આંસુ ઉભરશે, સૃષ્ટિ સરકશે,
 પંડી ક્યાં નાથ ! લગશે ?
 એક સુભગ પગ અદલ અકળગળ
 રતેદકરે સપડાશે !
 રે પ્રભુ ! આખર તો સપડાશે !
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૫

વિભેગી

(પીઠુ-તાલ દીપચંદી) *

જગધર ! ભેગી હું લવભાવ ભોગી,
ભુગભુગનો હું તો પરમ વિભેગી.
જગધર !— (ધ્રુવ)

તજ નલ ભરતી અનંતતા તારી,
ફાટી તૂટી મેં આ ઝૂંપડી સ્વીકારી :
જગધર ! ભેગી હું ૦ ૧

અગમ્યતા તુજ તારક મહેલો,
પથધર શું મુજ અંતર ખેલો :
જગધર ! ભેગી હું ૦ ૨

ભાળ જડે નહીં તુજ કાઈ દેશે,
ક્યાં ક્યાં ધખાવી ધૂણી મેં આ વેશે :
જગધર ! ભેગી હું ૦ ૩

હાડ તૂટ્યાં વળી માંસ ગળાયું,
એ દુઃખ તો નહીં જાય કહેવાયું :
જગધર ! ભેગી હું ૦ ૪

અદસ વિભેગીની જગત ભુલઈ,
ભુગભુગ હું તુજ ગુણ રહું ગાઈ :
જગધર ! ભેગી હું ૦ ૫

શરણાઈ

~*~

(રામ ૫૧૪-ત્રિતાલ)

વાગી વાગી અંદર શરણાઈ :
 તારે લડવું છે શર સિપાઈ ! (ધ્રુવ)

જુગજુગની છે કંચન દાપા,
 જુગજુગના છે ઠાટ બધાપા ;
 તારા દુશ્મનની તોડ દુવાઈ ;
 તારે લડવું છે શર સિપાઈ ! ૧

તું ન જાણે બધું લડવાનું,
 એ છે ધોર પ્રપંચનું માથું ;
 તારા સેનાપતિ કર સાંઈ ;
 તારે લડવું છે શર સિપાઈ ! ૨

તુને લાગે એ તારાથી જૂદો,
 તું તો ચાલે જીવો, એ છે મૃદો ;
 એ છે યાત્ર, તું રહે મમરાઈ ;
 તારે લડવું છે શર સિપાઈ ! ૩

અંતરદષ્ટિ

(રામ જિહામ-ત્રિતાલ)

પ્રાણ રે, હમ તુજ અંદર વાળ !

જે તુજ બીતર છે તેને તું

જોવા નયણાં દાળ !

પ્રાણ રે, હમ તુજ અંદર વાળ!— (કુવ)

હાહ ચામની આંખો તારી,

તે શું જોઇ શકે જિયારી !

અંદર બાહર રહે અધારી :

એ અધારો દાળ !

પ્રાણ રે, હમ તુજ અંદર વાળ ! ૧

સૂઈ જુએ સૌ આપ પ્રકાશે,

તુજ તેજેજ તને ત્યમ બાસે ;

એ વિણ શું જોવા તું ચઢાશે ?

ચળચળ અધેની જગ :

પ્રાણ રે, હમ તુજ અંદર વાળ ! ૨

જહાંગીરી

(છીંચ)•

જોગીની જહાંગીરી જાણે કે, નાચજી ?
 તપસીનાં તપની કે વીરતા કયે ?
 સંસારની સાથે એણે લીધાં કેસરિયાં,
 માયાનાં સૈન્ય શું એ એકલો મયે :
 જોગીની જહાંગીરી• ૧

કાધી કેપાળે જગતચોણિતની દીક્ષડી,
 દેહે વિમૂતિ ભર જાણી ભરી ;
 દીપ્ત જગાવી નિજ જીવનને યજ્ઞમાં,
 આત્મે સંભાળે દિક્ષ કદની કરી :
 જોગીની જહાંગીરી• ૨

વસમાં કાધી એણે વહાણનાં વહાણને,
 ઘોળી ઘોળી એણે વિખડાં પીધાં,
 અંગેથી વાધા ઉતારી જગનેજના
 જોડા અધારનાં ભગવાં લીધાં :
 જોગીની જહાંગીરી• ૩

આશા—નિરાશાને ધાસી છે પેંગડે,
 બાંધી છે કામનાને જોગીર પરે ;
 જોગે મૂશવે એવો જોગી મનથોડમે,
 સતતું ખાંડું દાયે ઝગઝગ કરે !
 જોગીની જહાંગીરી•

• “ પાતરડો મારો મેલો મોહનજી, મારખરે મને ભવા દિયો,”—એ શબ્દ

ઘેરી ઘેરી રહે . દુસ્મનનાં જૂથડાં,
 આત્મા અડગ એનો વચ્ચે ખૂંટે ;
 જગમાં અલખ રણહાક એની ગાજતી :
 દેવનાં સિંહાસન સ્વર્ગે ધૂજે !
 જોગીની જહાંગીરી ૦ ૫

એ રે જોગીએ જીત્યાં તનમનનાં કોટડાં,
 જીત્યાં બહાંડ એણે દમમાં ધુંટી ;
 મૃત્યુ નિચોવી પીધા અમૃતના ધુંટડા :
 એ રે જોગીએ લીધો હરિને લૂંટી !
 જોગીની જહાંગીરી ૦ ૬

વાજે છે દેવતાનાં કુંદુલિ સ્વર્ગમાં,
 વરસે છે દુનિયામાં રસની ઝડી :
 ધન્ય હો જોગીની જહાંગીરી, નાથજી !
 જગને કલ્યાણની છુટ્ટી જડી !
 જોગીની જહાંગીરી ૦ ૭

ત્યાગ

—

(૫૯) *

જોગી ! જગતે લીધું જોઇ કે રે ?

જોઈ જમની ઝાકઝમાલ જો !

જોયા જગમાં પુણ્યો પાંગ્યાં રે ?

જોયા કર્મ તણા કંઈ ફાસ જો !

પ્રભુ જોવા છે ગીંચરી આંખડી રે. ૧

રવિ ઉગતો ખીડે નહ પાંખતે રે,

અખી વરસવા ઘન ઘેરાવ જો ;

હાંક ઉધાડ રણાં અદ્ભુત ઘણાં રે

જગની જાદુઝ ડહાંખીમાંય જો !

કળ પામે તે જાણે જોગવી રે. ૨

એક ફાડે છે મદભર મોહની રે,

સાજેણી લીલાના લાડ જો ;

એક ફાડે અધાર ડરામણા રે

જીવંતા પ્રભુધામ કમાડ જો :

જોગી ! અધારા પ્રભુપંથ છે રે. ૩

ચાલો ચાલો તોય ન ખૂટતા રે,
લાગે વેંતલયાં બસ દૂર બે ;
પળપળ કળણે પગ રહે ખુંચતા રે,
દિશદર્શનમાં તો નિજ નૂર બે :

એવા પ્રભુપથે છે ચાલવું રે. ૪

કટકે કટકે વસો તૂટશે રે,
પડશે કૈક ઉઝરડા અંગ ને ;
ખોશે નૂર નયન અધારમાં રે,
થાપી ઢગશે પાપ અપંગ બે :

ધડી ત્યાં કગમગતું મન ડોલશે રે. ૫

નહીં કેા સાથી, નહીં કેા ભોમિયા રે ;
છૂટી પડશે સઘળાં વાટ બે ;
એક દિશા ને એક નિશાન છે રે,
એકજ શ્રદ્ધા ખાંધી ગાંઠ બે :

છે તો સર્વ, નહીં તો કંઈ નહીં રે ! ૬

ભોગી, ભોજો વસમી વાટ છે રે,
કરવું પડશે સઘળું ત્યાગ બે ;
પ્રભુ માગે તો છે અધાર આ રે,
એ ફાડે નહીં લીલાભાગ બે :

પ્રભુ માગે તો તજ પ્રતિજિંબને રે ! ૭

નેગી ! જગને લીધું નેછ કે રે ?

ત્યાગ્યા સૌ લીલાના લાડ ને ?

નેગી સ્વીકાર્યા અધાર કે રે ?

ન, ખુલસો પ્રભુધામ કમાડ ને !—

પ્રભુ ભર તેજે ભરશે આંખડી રે. ૮

ભદ્રુષ ડખી ખુલસો ત્યાં ફરી રે,

અદ્ભુત ધારો દાંડિલાડ ને :

રેલાશે લીલા પ્રભુપાદમાં રે :

નેગી ! કર તુજ કળે લગાડ ને !

પ્રભુ મળશે, ને ત્યાગ્યું સૌ મળે રે ! ૯

ચિંતા

~*~

(રાગ ભેખી આસાવરી—ત્રિતાલ)

મનવા ! ચિંતા તારે કશી ?
તારે જીયું જીવી લે હસી !— (ધ્રુવ)

રેનારાંની રાત બધી ને
હસનારાંનો દહાડો ;
કાણુ હસે, ને કાણુ રૂવે ; છે
ખસકે ખસકેનો અખાડો : મનવા૦

ચિંતા તારે હોય કદી તો
ચિંતા તારાં ચિંતની ;
અંતરયાત્રી તારો જીતશે,
વાતજ એ તુજ હિતની. મનવા૦

હો, ખાલે, ને આથમે ને આ
કોડા જગના તારા ;
જે આંગળી દોરે એ સૌને,
તેને કે ન અકારા. મનવા૦

નથી રુદ્ધ કા તારે માટે
 ઘુજ માટે છે ગીતડાં ;
 તું પોતે સર છે એ ગીતનો,
 સાચવ એ ગીત મીઠડાં ! મનવાં

શેનારાં છા રુદ્ધ કરી લે :
 એક દિન એ પશુ હસશે ;
 તું તો અદ્ભુત હસી લે આજે,
 હસતાં પ્રભુ ઉર વસશે ! મનવાં

અજ્ઞાનંદ

—૪—

(રાજ દેસ-તાલ લાવણી)

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં :

આનંદમાં, પ્રભુ ! આનંદમાં :

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં. (મુવ)

પગપગ રતિ તારી નવનવ નિદાણી,

તારે તો આંગણે છે દિનદિન દીવાણી ;

લાગી છે લહેર સચ્ચિદાનંદમાં :

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં. ૧

આનંદે જન્મ સૌનો, આનંદે વાસો,

આનંદે ગતિ પ્રગતિ, આનંદે દિવાસો ;

આખરની આશા એ અજ્ઞાનંદમાં :

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં. ૨

લીલા આ તારી બધી આત્મે હું હુંડું,

આનંદ આ તારો બધો પગપગ હું લુંડું ;

અદલ સમાઈ અનંતાનંદમાં :

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં. ૩

ભરતી

(રાગ ખમાય-તાલ દાદરો) •

આજ મારે અંતરે સી ભરતી આ ભરાય રે ।
ભરતી આ ભરાય પ્રભુની ધૂન ત્યાં મચાય રે.—

આજ/૦

ભિર્મિ ભિર્મિ ભિક્તી ત્યાં, ધસતી ધસતી પૂઠે ધાય ;
હૃદયને કિનારે આવી અમીરી ધુંધવાય રે :

આજ/૦

ખડક ખડકમાં જવાય, ચડક ધડક હૃદય થાય ;
હાર હાર અમિત આવી દે હુઆરી માંલ રે :

આજ/૦

સિંધુ સિંધુ ગદન ગાય, પવન પવન નાદ વ્હાય ;
ખિંકુ ખિંકુ સુર સમાય, ભરતીમાં ભીંગાય રે .

આજ/૦

પાળ પાળ તટતી ધાય, પ્રાણ પ્રાણ ભરતી ડાય,
પ્રભુની ધૂન-ધૂનમાં અદસ ગરક લાય રે !

આજ મારે અંતરે સી ભરતી આ ભરાય રે !

આનંદ

(જગાય-તાલ ધ્રુવાલી) •

હરિવર મારા ! આજ ઉલટતી
 રસમરતીમાં ગાઉં રે ;
 અંતર ને નસનસ ઉભરાતા
 આનંદે અકળાઉં રે !—(ધ્રુવ)

મુટ્ટીભર આ અંતર માફે
 વધતાં વિશ્વે જાઉં રે,
 તુજ દ્વર્ગક પડે આ નારું,
 ક્યાં જઈ આજ સમાઉં રે !
 હરિવર મારા ! • ૧

રાઈકણુ શી કીડી મારી,
 તે શું જગ ફેલાઉં રે,
 દિશદિશ કુચતી જમ ઉતરતી,
 જાડકે હું જાડકાઉં રે :
 હરિવર મારા ! • ૨

આંખો મીઝી સ્વર્ગ દગાવું,
 ઉઘડતાં ઉભરાઉં રે,
 અળતી જ્યોત બધે સળગાવું,
 ભડકે સભર ભરાઉં રે :
 હરિવર મારા ! • ૩

• “ જમણી રે તને હરિશુભ ગાતાં, ”—એ રાહ.

નયને ફટે કોટિક તારા,
 તેમાં ઝળઝળ ચાઉં રે :
 સ્વર્ગમાં ઉછળે મુજ ઊરથી,
 રસતેજે રેલાઉં રે :

હરિવર મારા ! ૦ ૪

અણનો આજ વિરાટ થયો હું,
 યગયગમાં પથરાઉં રે :
 અનંતતાને આત્મ સમાવી
 અનંતતામાં જાઉં રે :

હરિવર મારા ! ૦ ૫

વ્યોમવિશાળાં ઘ્નસિખર પર
 ઘ્નભર્યો મૂઘાઉં રે ;
 ઝો હરિવર ! તુજ જગ છે નાનું,
 ક્યાં જઈ અદ્વય સમાઉં રે !

હરિવર મારા ! ૦ ૬

પધરામણી

(રાગ બેગીઆ-તાલ દાદરા)

મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?
મારે મન છે બડા અડબંગા,
હવે મારે કેવાં રહ્યાં ધનધામ ?

પ્રભુ મારે જોડશે આવીને બેઠા,
બેઠા સંત મહંત ;
તેત્રીશ કાઠિયે દેવતા બેઠા ;
ગડબડ આ શી અનંત ?

આ શાં ચોંલે છે મરતી ને દંગા ?
પ્રભુ ! મારું રંકનું વૃથું આ દામ :
મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?

૧

પ્રભુ કહે, મારા લક્ષ્મી ત્યાં આવી
આપે મને બહુ ત્રાસ ;
આપું આપું તોય પળપળ માગે,
ખાવા ન દે જરી શ્વાસ :

એવા હાલ છે મારા કહંગા,
અહીં જરી આવ્યો લેવા આરામ ;
મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?

૨

ઝો રે પ્રભુજી ! હું રંકેશું આપું,
 મેં આપી દીધું મુજ સર્વ ;
 ભક્ત તમારા મોટમોટા સૌ
 રૂંખે તમારા મર્વ :

ખામી મૂંપડીએ શા અડંગા ?

પ્રભુ ! મેં ન માગ્યું કશું તમ આમ :

મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા,

હવે મારે નીરથલું શું કામ ? ૩

પ્રભુ કહે, તેં ન માગ્યું કશું, એવી
 રાખી તેં તુજ-મુજ ટેક ;
 અંતર તારે છે સ્વર્ગથી મોહું,
 ના ખીન્ને સમાઉં હું એક !

એવા બેઠા બની અડંગા

પ્રભુ મારે હૈયે કરી વિશ્રામ :

મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા,

હવે મારે સ્વર્ગતણું શું કામ ! ૪

સાહેબાની નાવડી

(છીંચ) •

પૂર્વે પ્રભાત આ પલ્લે, પ્રવાસી હો !
 સૂર્યના ચઢ ધીમે ધીમે ખુલે ;
 મીણી મીણી મારા સાહેબાની નાવડી
 ઝૂલતી દિગંતમાં નયને હુમે :
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦ ૧

જામે જામે જાડે પંખી, પ્રવાસી હો !
 સૂર્યના ચઢ પર ચંચુ બરે ;
 ધીમી ધીમી મારા સાહેબાની નાવડી
 સૂર્યની ભીંત આડી તરતી સરે :
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦ ૨

ચાકચો પાકચો હું તો આજ્યો, પ્રવાસી હો !
 કાળી તે રાતડી પાછળ પડી :
 ઘેરી ઘેરી મારા સાહેબાની નાવડી
 ખુલતી દિગંતમાં નજરે ચઢી :
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦ ૩

પાછળ છે આખી આ પૃથ્વી, પ્રવાસી હો !
 સામે આ સિંધુ છે સભર ભર્યો ;
 આ રે દિસે મારા સાહેબાની નાવડી !
 આ રે દિગંતનો ન્યોતિ નયો !
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦

૪

પડતા ખડતા બૂટ્યા પથે, પ્રવાસી હો !
 આવ્યા છે વાટના વિશ્વામા હવે ;
 આવે આવે મારા સાહેબાની નાવડી,
 લેશે ઉપાડી યાત્રા આત્મા ભવે ;
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦

૫

વાટે વળાં કઈ પોટલાં, પ્રવાસી હો !
 આજે કિનારે આ પડતાં મનુ' ;
 ઝીણી દસેતી મારા માહેબાની નાવડી
 રખે આ સાગરે મદત તાં ચૂકું !
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦

૬

ઠઠિ પ્રમત્તપાટ નાખ્યો, પ્રવાસી હો !
 અંદર લેવા કર સાહેબો ધરે ;
 દુસે મને મારા સાહેબાની નાવડી:
 ભયું કે ભયું ! મને સ્વપ્નાં મરે !
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦

૭

લેળે, લેળે, મારા પ્યારા પ્રવાસી હો !

ધરણે આ હાથ મારો, ચઢતાં ડરું ;

પુણે જડી તું મારા સાહેબાની નાવડી,

ઝો રે સાહેબા ! તારી ઝોથે તરું :

પૂર્વે પ્રભાત આઠ

૮

આવ રે હોડીવાળા !

(રામ આશાવરી-ત્રિતાલ)

મારે જાનું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
તારી હોડી લાવ કિનાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !—(મુવ)

અણગણ્ય મુગ કંઈ વનવન ફૂંટ્યા,
ફૂંટ્યા દેશવિદેશ ;
નહીં મુજ મનની મૂર્તિ મળી કહીં ;
સમ્યો ન મુજ મન કલેશ :

મારે એક રહ્યો આધાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
મારે જાનું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૧

મેાતી વરસતાં ઝાઝળ જોતું
કંઈ કંઈ પકડું હાથ :
એ નહીં, એ નહીં, કહી મૂઝી દઉં,
નહીં કંઈ રહે ઉર સાથ :

મારા ઉરનો તાપ અપાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
મારે જાનું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૨

આ પારે છે કંઈ નહીં મારું,

મારું કહ્યું દૂર થાય ;

મોત્તની છલકે છટાતાં

નહીં કંઈ પાર પમાય :

પેલા ઝમકે ત્યાં ઝમકાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !

મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૮

આ પારે કે તે પારે પણ

મારે એકજ વાત :

મુજ અંતરે સ્વામી પડકારે—

ઓ આવું મુજ નાથ !

મને જલદી પાર ઉતાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !

મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૪

અધીરાઈ

(રાગ માઢ-પાઘ દાદરો)

મારૂં જીવન આ વડી જાય,
મતીશા ! તેં તો વાણો રે. (મુવ)

ઉગતા પ્રભાતથી જિભો ખડો આ
દસસો સરવરતીર ;
પહોર વીત્યા ને સાંઝ પડી, તારા
વીત્યા વાયદા વીર !
મતીશા ! તેં તો વાણો રે. ૧

પૂર્વ અટારીએ ઉઘડે દિગંત ત્યાં
પડતા નિરખું પદરંગ :
આવે, આવે, જરી દાસ્ય સરે ત્યાં
આસ બને મુજ ભંગ :
મતીશા ! તેં તો વાણો રે. ૨

સખ્યા પયારી પામરે, ને
શુધે રવિફર કૃષ :
દસતા જામે તારલા, મારે
દુનૈ વામે કળ !
મતીશા ! તેં તો વાણો રે. ૩

લાંબા પંથ આશા તણા, ને
 લાંબા નભના પાટ ;
 લખ ચોર્યાસી જન્મ વહે એવી
 લાંબી લાંબી તારી વાટ !
 મતીલા ! તેં તો વાલો રે. ૪

વાટ જોતાં તન તૂટ્યાં તરલ ને
 ખૂટ્યાં નયને નીર :
 વેગ, રે વેગ અદ્ય, આ તે કેવી
 યુગયુગલર તારી ધીર !
 મતીલા ! તેં તો વાલો રે. ૫

નવસા દેશ

(માદ-તોલ દાદરો)

મારા પ્રાણપ્રીતી ! શા કહેણ રે ?
જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! (ધ્રુવ)

જાડી જાડી ફરી આંખ આ ચમકે,
ઉપડે જાડા ઉરદેશ :
આવે આવે ને આ ભાવ અધારાં, ને
થાય નવાજ ઉજેશ રે :
જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૧

ક્યા રહેશે ધગતાં એ સિધુ ને ધરણી,
ક્યા રહેશે મંદિર ને ગોખ ?
એકજ ટાણું આ નવસે નવાણુંમાં
અવતો જા પામે જોખ રે :
જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૨

ધીમા ધીમા આવે વાપરા ને
મીઠી મીઠી શામે સદેર ;
ઢનાં કપાળ આ શીતળ થાયે,
ચમશે સી દેદનાં ઝેર રે :
જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૩

કડવું કડવું આ જીવન જગતું ને
 કડવી છે દુઃખની વાત ;
 મીઠાં મીઠાં એમાં સ્વર્ગનાં સ્વપ્નાં ને
 મીઠી છે ધર્મમિરાત રે :
 જોની, ઉઘડે આ નવસા દેશ ! ૪

સૂર્યના રંગોમાં પાંખો છે જોળી,
 રજનીનાં ચૂંટયાં છે ફલ :
 પ્રાણપંખી ! હજી જોયાં છે જીડવાં, હો !
 ગાવા ગાન અમૂલ્ય રે :
 જોની, ઉઘડે આ નવસા દેશ ! ૫

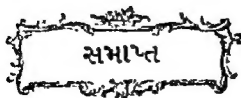
દિશ દિશ ફેરી છૂટે છે દોરી ને
 ઉપડે આ પડદા અનેક ;
 આભની પાછળ આભ અનંત સાં
 ખુલી રહ્યાં દૂર છેક રે :
 જોની, ઉઘડે આ નવસા દેશ ! ૬

જૂના જૂના રહેશે જોગ સૌ પૂઠે,
 સૂની સૂની ચશે વાટ :
 એક કિરણ ઝળકાતું ખીડાતું આ
 દેખાડે દૂરના ધાટ રે :
 જોની, ઉઘડે આ નવસા દેશ ! ૭

જીવનભર લાડ અડગ છે બીડી
 દેહના દૈત્યો શું ગાય ;
 પ્રાણપંખી ! તેં જીવન આ જીત્યું, જો
 વીર ! જોસાવે નાય રે :
 જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૮

ક્યાં સરી 'પૃથ્વી' ને ક્યાં સર્પાં વાદળ ?
 ક્યાં રવિ, તારા ને ચંદ ?
 આ શાં આવે અજવાળાં અપાર્થિવ ?
 હો શાં આનંદ આનંદ 'રે !
 જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૯

એક ફક્તે વીતશે આકાશ ને
 બીજીએ દેવોનાં ધામ ;
 ત્રીજીએ મુણ્યું ત્યાં પડ્યા પ્રભુના, હો !
 પ્રાણપંખી ! વિઆગ રે !
 જોની, ઉપડે આ નવસા દેશ ! ૧૦

સૂચી

[પહેલી લીટીઓની]

	પૃષ્ઠ
અકળ તુજ ગતિ . રે	... ૩૦
અલખ ધન રળવા મયન કર, મનવા !	... ૫૬
આજ મારે અંતરે શી બારતી આ વારાય રે	... ૧૨૬
આવો સંત સંત હો !	... ૩
આવો સતો ! દિલની વાતો કરીને અણકહી	... ૫૭
બેઠ મનપંખી ! બેઠ હવે !	... ૭૫
એવા સતગુરને ચરણે અમ સરણ સાંપડો	... અર્પણ
ઓ અંધી દુનિયાં ! લાખો આંખિય હું દેખે નહીં	... ૬૬
ઓ પ્રભુ ! આંખને, મુઝને સદાય પાસ રાખજો	... ૧૨
ઓ પ્રભુ ! લે હું દાદ અમારી	... ૨૨
કયા એ, પ્રભુ ! કોણ કથી ગયો આમ ?	... ૫૧
દોઈને જઠી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરણદી !	... ૮૧
ક્યાં છે સતાયો મારો સાહેબો, હો સંતજી !	... ૮૩.
ખોલ રે ખોલ નજર તારી ૭૩
ઘટઘટમાં બરી રંગન સતની	... ૬૮
ચરણ તજી, પ્રભુ ! ક્યાં જડું મારે ?	... ૮
ચરણ તુજ પડું રે	... ૩૮
છતી આંખે તારી નેય શું છાયા ?	... ૬૫
જગધર ! નેગી હું કવલવ લોગી	... ૧૧૩
ન રે ઓ નંદુર ! ન રે ઓ નેગણી !	... ૬૨
નગી નગી ઉરમાં જુગજુગેરી ન્યાન ને !	... ૪૫

જેમી ! જમને લીધું તેમ કે રે ? ૧૨૦
જેમીની જહાંગીરી બલે કો, નાયજ ? ૧૧૮
જ્યોત જગત અંતરની, મનવા ! ૭૬
જીણી જીણી બળે ને ફરફરે ૪૦
જૂલે જૂલે આ વિધનું વૃક્ષ ૭૬
ફૂંદી ફૂંદી વળ્યો હું, કહીં નહીં જાણ્યો તું ૧૧૦
તારાં તીરથની સાથ હાતી ૭૧
તું ક્યાં નાસી જયો, મારા રહિયા ? ૭૨
થળથળ રખડે શું મળુ તોય ? ૭૦
દિલનાં દહાડિયાં દાડીએ, નાયજ ! ૨૬
દીપ દિલે, સળગાવે, ઓ દેવા ! ૭૬
ધનમદમાં શિદ એવા રહેો હરખી ! ૧૪
ધર ધર, મનવા ! ખાલો ધર ધર ૬૧
નાથ ! તું રાખે તેમ રહું ૧૧
પાપ પહું અમી આપો રે ૧
પૂર્વે મલાત આ પલકે, મવાઠી હો ! ૧૭૧
મણ, તારે શિખરે હું કેમ કરી આવું રે ૧૮
મળુને ભરવાજ, ચાલો ભરવાજ ! ૮૯
મળુસારણ વિણ કોણુ ઘમારે ? ૨૩
મળે ! દુઃખ બારણે આજે અલખની ધુન મચાવું છું... ૯૫
મણુ રે, દગ દુઃખ અંદરે વાજ ! ૧૧૬
ફરે, ફરે રે પાઝાં, ઓ મારાં બાજ ! ૪૭
બાવા, ક્યાં ચાલ્યા જમ પોતી ? ૧૭૪
બોલો રામરામ છ, બોલો રામરામ છ ! ૧૦૦
બાત મન ! દુઃખજનન બનવાન ! ૫
બરદરિયે ઠેલે નાવડી રે માટી ૯૧
મન મારે તે પછા ૧૦૧
મનવા ! બિના તારે કશી ? ૧૨૩
મને પગપગ તે રાવજાગ્યો રે ઓ નાથ, કામા ! ૨૮
મને ભૂંડી ચાલ્યા ભૂંડારા રે ૨૦

મારું કરો, મેલુ ! હું શુભલીલો	૨૫
મારા માણપંખી ! રા કચેરા રે ?	૧૩૮
મારી તો ગઈ રે જીવાની	૧૦
મારું જીવન આ વહી નય	૧૩૬
મારે ઘેર બેઠાં આવી ગંગા	૧૨૬
મારે ભલું ચેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !	૧૩૪
મારો કર ધરની !	૧૬
મારો કેડો ધરે કિરતાર રે	૫૨
મંદિરિયાં નવ વાસો રે, બોલો દ્વાર !	૪૨
રાખ રાશ્વ તારે, મેલુ ! રાખ રાશ્વ તારે !	૧૫
રેતીમાં મંદિર બંધાવું, જીઓની નાય !	૧૦૮
રે મેલુ ! ક્યાં લગી એમ છુપારો ?	૧૧૧
લગની ન કેમ લાગી રે	૭
વાગી વાગી અંદર રાશ્વર્ણ	૧૧૪
વિનવું રે, મને છાડી ન દે, મારા નાથ !	૩૪
રાશ્વ મન ! મેલુને જ રે તું !	૫૫
શાને સૂતાં બો સંસારિયાં !	૬૭
સારી આસમ જૂને છે તારા આનંદમાં	૧૨૫
સુરજન ! મેલુજને છાતું જઈ કહેજો એટલું	૮૧
હરિ ! મારી લાખવસાની હવેલી	૧૦૨
હરિવર મારા ! આજ ઉલટતી	૧૨૭
હારી ભલું રે હરિ ! શુભ તુજ ગાતાં પાર ના રે	૧૩
હું તો લાગ્યો લાગ્યો દૂર ભલું રે	૯
હું શું બોલું હવે, કિરતાર	૪૬

